

NAJGLAS

Letnik IV. Trst, decembra 1928. Štev. 12.

„NAŠ GLAS“

izhaja v 12. številkah na leto.

Celoletna naročnina za Italijo 15.— L, polletna 8.— L, četrletna 4.— L, posamezna številka 1.50 L. — Za Jugoslavijo je celoletna naročnina 60 Din., za ostale države 20.— L, polletna 10.— L, četrletna 5.— L. Severna Amerika dol. 2.—; Južna Ame-

Odgovorni urednik: Prof. Filip Peric.

rika pesos papir 4½. — Posamezna številka 2.— L. — Izdajatelj, lastnik: Feigel Damir. — Naslovno stran in vinjete narisal Milko Bambič. — Naslov uredništva in upravnništva: Trieste, Casella postale 348. — Poduprava: Gorica, via S. Giovanni 7. — Tiska Tiskarna „Edinost“ v Trstu via S. Francesco d' Assisi šte. 20.

VSEBINA 12. ŠTEVILKE:

Giovanni Segantini: ZIMSKI VEČER V SAVO- VOGINU (slika)	Str. 353
Fran Žgur: ŽE NAM MILOST BOŽJA SIJE... (pesem)	353
Franca Bevč: SKRINJA S SREBRNIKI	354
Radivoj Rehar: VRBA ŽALUJKA (pesem)	360
R. P.: BOŽIČNA (pesem)	360
F. N. Dostojevski: BOŽIČNA NOČ	361
P. K.: K POLNOČNICI SE PELJEMO (pesem)	362
Evgen Molnar: OBISK PRI BOLNICI	363
Ernest Šešek: MORJE (slika)	364
Količek za otroke:	
Radivoj Rehar: PASTIRČEK IN JEZUŠČEK (božična legenda)	365
Radivoj Rehar: ZA TREMI GORAMI (pesem)	366
KMET IN BERAČ (istska pripovedka. Ž. Tomišić)	369
D. F.: KRALJIČNA NA GRAHU	367
TRIJE BRATJE	369
Radivoj Rehar: PALČKI IN SOLNČEK (pesem)	369

Pouk in vzgoja:	
GORA VSEH OOR	369
POOLED S KOPNEGA NA ETNO (slika)	369
BRUHAJOČA ETNA (slika)	370
PRIZOR LETOŠNJEGA BRUHANJA ETNE (slika)	371
D. F.: ČEZ SEVERNI ATLANTSKI OCEAN	372
DRŽAVICE	373
Gizela Mojeva: MATI IN OTROK	375
SOČA PRI SV. LUCIJI (slika)	376
Listek:	
LETNI ČASI IN ZDRAVJE	377
NAŠE SLIKE	378
OBRAZI	380
KRITIKA	380
BRSTJE	381
DROBIŽ	382
Smeh in kratkočasje:	
SMEŠNICE	384
ANEKDOTE	384
Na plačnicah:	
RESITEV UGANK. - VPRAŠANJA IN ODGOVORI NAŠIM NAROČNIKOM.	

REŠITEV UGANK IZ 11. ŠTEV.: KRIZANKA

Vodoravno. Ras, top, kol, osa, Eva, joj, kes, lov, komar, pero, Iran, ura, oba, šara, Izak, nosač, Pač, der, dan, oje, nov, del, rio, Est.

Navpično: Roj, piš, pod, oče, Ana, soj, R.Ū.R., dol, koran, tako, oder, Ema, vse, pesa, Arno, ribič, Kal, raz, dve, ona, Aza, lev, nak, not.

RAČUNSKA NALOGA

Sodnikova razsodba je bila tako-le utemeljena: Hlebčkov je bilo osem; prerezali so vsak hlebček na tri enake dele in dobili tako 24 kosov kruha. Na vsakega je prišlo osem kosov. Prvi kmet, ki je imel pet hlebov (15 tretjin), je sam pojedel osem kosov, ostalih sedem je pa dal lovcu. Drugi kmet s tremi hlebčki (9 tretjin), je pa žrtvoval en sam kos kruha.

Čitajte predzadnjo stran plačnic!

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Zell. Ime je keltskega izvora: iz cella = Zelle = celica. Cella označuje v prvotnem pomenu nekaj tajinstvenega, skritega (v gozdu); ceil = skrit, tajinstven. Besedi cella odgovarja v galskem beseda keal, ki pomeni: cerkev, pa tudi klet, shramba. Kraji z imenom Zell (Maria-Zell, Zellersee, Zellerfeld itd.) so torej dobili to ime ali po kakšnem samostanu ali cerkvi, ki se nahaja v bližini, ali v zvezi s prvotnimi brlogi samotarjev, ki so živeli skriti (ceil) v gozdovih (koille, cuille), ali pa s podzemskimi shrambami, kletmi, (keal = klet), ki so se nahajale v gozdovih.

Letnik IV.

V Trstu, decembra 1928.

Številka 12.

Giovanni Segantini: Zimski večer v Savogninu (1890).

Že nam milost božja sije...

*Že nam milost božja sije,
svetel kliče glas na pot :
V varstvu Jezusa in Marije
prosti bomo vseh nezgod.*

*Naj Marija, rajska roža,
dete Jezus nas poboža !
Luč naj svetla nam zasje,
milost božja nas oblije !*

Fran Žgur.

Skrinja s srebrniki.

France Bevk.

(Konec.)

30.

Tonetu zet ni hotel biti po volji. Vse dni je jedel potico, ki je bila ostala od pojedine; imel ga je tak lenec, da je Tone koj spoznal, da ga ne bo mogoče kar nič užiti. Anka je bila molčea, z njenega obraza ni bilo mogoče razbrati sreče niti nezadovoljstva. Ko je prinesla za kosilo bizec na mizo, je mož potisnil skledo od sebe in dejal: «To je oplak, ki nima nobene moči.»

Anko je užalilo, jedla je molče in se ozrla po očetu, ki je mežikal, kot bi hotel z mežikanjem nekaj povedati, in je zajemal bolj pogosto kot po navadi.

«Ali bo njegova mati ostala pri hiši?» je vprašal Tone hčer, ko je videl, da je Mreta že drugi teden pod streho in si je postlala v podstrešju ter postavila koš s svojimi cunjami k vzglavju.

«Kaj jaz vem,» je odgovorila Anka, ki ji je bil ta hip oče bližji kot kdaj prej. «Jaz sem vzela Martina, ne nje.»

«Jaz je tudi nisem vzela,» je menil Tone, ki ga je nemalo jezilo, da spi ženska v podstrešju kot on, četudi v drugem kotu. Že se je mislil preseliti v hlev, a ga je strah pred mrazom odvrnil od sklepa.

Nekoga večera je spregovoril Tone: «Jutri bo treba speljati gnoj na njive, dokler je še kaj snega.»

«Jaz takega dela nisem vajen,» je zamrmral Martin.

«Kakšnega dela pa si vajen?» je vprašal Tone, ki ga je kljub zimi pohajkovanje jezilo, še bolj pa to, da od bogastva, s katerim se je snubec bahal, še sence ni bilo videti.

«Delal sem po svetu taka dela, o katerih se vam še sanja ne.»

«Kdo bo pa zvozil gnoj? Ali tudi za koso ne boš prijel in za grablje?»

«Kdo ga je zvozil prejšnja leta?» je vprašal zet in položil žlico na mizo. «Če ne morete vi, plačajte delavce!»

Tone je iz svoje mirnosti skoraj vzrojil. Anka je bila prepadena. Vsa mogočnost njenega moža je ob teh besedah ginila nekam v nič in ona z njo.

«Kaj boš pa ti?» je vprašal Tone.

«Jaz pojdem malo po svetu,» je odgovoril ta. «V tej samoti celo leto ne vzdržim...»

Anki se je tako močno tresla roka, da je polivala siratko. «Pri naši hiši bi ne bilo treba hoditi po svetu,» je opomnila.

«Pa zakaj ne?» je vprašal mož tako ostro, da Anka tega ni mogla prenesti, vrgla je žlico pod skledo in odšla v vežo.

Od tega dne je ležalo tesno vzdušje nad družino. Nekoliko sta se zblížala le Anka in njen mož, med ostalimi je bilo ozračje neprijazno, kakor da se nabira za nevihto.

V nedeljo zjutraj se je Tone napravil za k maši, tedaj se je oglasila Mreta: «Tone, kdaj boš izplačal obljubljenih šest sto?»

«Komu sem jih obljubil?» je vprašal Tone začuden, a ne brez zadirčnosti.

«Anki si jih obljubil,» je odgovorila ženska.

«Torej jih bom izplačal nji, ne tebi.»

«Saj nisem dejala, da jih plačaj meni. Plačaj jih Anki ali pa njenemu možu; saj sta eno in isto...»

«Anka,» je poklical Tone, «ali naj ti res izplačam?»

Anka o tem nič ni vedela in Mretinega mežikanja ni razumela. Saj sama ni znala, kam naj dene ta hip denar.

«Naj ga hrani oče,» je dejala, «bo že izplačal, ko je obljubil.»

«Dobiš,» je bil oče zadovoljen nad hčerino besedo. «Niti tolarja manj, raje več.»

Po maši se Tone ni vrnil domov, sklenil je, da počaka večernic. Stopil je v krčmo, v kateri je sedelo za starinskimi, od vina politimi mizami več kmetov, pilo in govorilo. Redko kdaj je Tone v svojem življenju zašel v krčmo, vselej ga je denar, ki ga je moral izdati, neznano bolel. Zdajci se mu je zazdelo kljub skopuštvi, da nima štediti za nikogar več in si bo na stare dni oddahnil, četudi ne razmetal. Naročil je vina in kruha in sedel v kotu žvečil in poslušnil v razgovore mož.

Kar se je eden izmed njih ozrl in ga ugledal.

«Glejte Toneta, v krčmo je prišel, kaj takega se ne zgodi vsak dan.»

«Obe hčeri je pomožil, zeta ima, časa pa tudi in denarja mu ne manjka.»

«Mhm!» je zamomljal Tone in pogledal v mizo, zakaj sram ga je bilo.

«Pa kako si zadovoljen z zetom?» ga je vprašal rdečelas možiček, ki je gledal tako, kot bi kahal nekaj zahrbtnega za svojimi košatimi obrvmi.

«Da ima cvenka, so dejali bojda,» se je oglašil dolgi kmet.

«Cvenka?» je rastel rdeči možiček. «Ti bom jaz povedal, kakšnega cvenka ima. Moj rajni brat je bil z njim skupaj...»

«V krotice hodi, ne najde nikjer ob-
stanka.»

«Ljudje so nazlih stvarjenja.»

«Mati ga je vedno pihala, zato je tak.»

«Bahačnikar je. Z jedjo mrsati, to zna! Denarja pa nima...» je iztegoval možiček proti ostalim svoje suhe roke.

«Saj je z bankovcem prižgal cigaro,» je ugovarjal dolgi kmet.

«Z zadnjim!» se je zrepencil možiček in rastel kakor goba v vodi. «To ti pa jaz povem, da z zadnjim! Zakaj si je pa za poroko denar izposodil? A?»

Tone je izvedel o bankovcu in o cigari, o čudni jajčni jedi pa tudi. Kruh mu je zastal v ustih, vino mu ni teknilo. Mrščavico je čutil po životu. Dva najbližja kmeta sta ga s pomilovanjem pogledovala. Dolgin in rdeči možiček sta bila vsak hip glasnejša. Šele ko je slišal, da si je njegov zet izposodil denar za ženitovanje, ga je zganilo.

«To že ne bo res, da si je denar izposodil,» je dejal počasi. «Saj ima sam denar.»

«Ali si ga videl?» je vprašal možiček in odmajal s kazalcem. «Če ga na lastne oči nisi videl in ne veš, odkod je prišel, nikar ne verjemi.»

Tone ga ni videl, njega samega je vznemirjalo to vprašanje.

Možiček se je dvignil in stopil k njemu. «Ali hočeš, da ti povem, kje ga je dobil? Podlokarjev Matevž mu je posodil.»

Tone je bil uničen. Popil je požirek vina in pribil: «Če je to res, mi je lažal.»

«Saj ga ne poznaš,» je postajal možiček temno rdeč v obraz. «Ne njega ne njegove matere nihče ne pozna. Če hočeš vedeti, kje bo dobil denar, da ga bo vrnil, ti povem!»

«Kje?» je vprašal Tone zamolklo.

«Ti mu boš izplačal šest sto tolarjev, kakor si jih obljubil. Na ta pogoj mu jih je Matevž posodil, drugače bi jih ne bil dobil...»

Tone je bil osramočen in žalosten. Pogledal je po navzočnih, eden izmed kmetov se je oglašil: «Tudi jaz nisem slišal dobre-
ga o njem... Toda — kadar se človek ženi, govorijo različne stvari...»

Možiček se je bil pomiril, sedel na svoje mesto in upiral oči naravnost v Tonetov obraz.

Iz sramote, zadrege in iz užaljenosti je vstala v Tonetu misel in se prebudila v pikro besedo:

«Pa kaj imaš ti toliko proti njemu? Ali imaš kako posebno poznanje z njim?»

Tonetu se je zazdelo, da je Martin postal del hiše, mož njegove hčere je, če blatijo njega, blatijo tudi hišo in vse, kar je z njo v zvezi.

«Jaz?» se je znova dvignil možiček. «Ali ni bil z mojim bratom skupaj v Bosni? Mojega brata so dobili ponoči na cesti mrtvega, brez denarja. Kdo ga je ubil, če ne on?»

Tonetu se je pobesil nos, vse je potišalo, le dolgin se je oglašil:

«Tega ne smeš reči. Če te sliši, te lahko toži!»

«V obraz mu porečem! Ali se nista bila sprla malo prej v gostilni? Vprašaj ga, Tone, ali se spominja Kovačevega Damijana! Le vprašaj ga!»

Tone je bil omotičen. Nič ni vedel, kaj bi rekel, še besed ni slišal več. Spomnil se je na denar in pomislil, da mu lahko med tem vlomijo v skrinjo. Ta misel ga je tako zbudila, da se je dvignil. «Če je to res, mu bom že poklatil ušesa.» Spoznal je, da je prišel v tako zadrgalico, da se bo stežka rešil. Kmalu bi bil pozabil plačati, ni čakal večernic; dasi je malo pil, se je skoraj opotekal proti domu.

31.

Družina je sedela za mizo, vsi obrazi so bili napeti. Tonetu se je zdelo, da bodo vsi hkratu zalajali vanj; ker so zagledali spremenjen tudi Tonetov obraz, so molčali.

«Kje ste bili tako dolgo?» je vprašala Anka.

«Zamudil sem se,» se je ozrl po skrinji. Najraje bi jo bil odklenil, a se ni segrel pred vsemi. Sedel je nanjo in si prižgal pipo.

Ko je ugasnil plamenček, se je užgalo v Mretinih očeh.

«Tone, kdaj boš odprl skrinjo in naštel, kar imaš naštetih?»

«Danes zjutraj sem povēdal,» je odgovoril Tone in se ozrl po hčeri, ki je gledala v mizo. Še nikoli v življenju se ni tako burno pretakalo v njem, jedva se je premagoval, da ni izbruhnil.

«Mislili smo, da boš držal besedo,» je dejala Mreta strupeno.

«Saj jo bom držal. Nič nismo govorili — kdaj.»

«Pa nismo,» je zinil zet. «Zato pa govorimo danes. Za norca se ne pustimo imeti.»

Toneta je razjezilo, dvignil se je s skrinje, a se ni prestopil.

«Za norca? Pa ti pokaži svoj denar, o katerem si se ustil! Nisem še slišal njegovega cvenka.»

«Bankovci ne žvenkljajo,» je odvrnil zet.

«Pa gorijo,» je Tone iz svoje mirnosti gorel bolj in bolj. «Če si vse zažgal, vsaj pepel bi pokazal.»

Misel, da je kdo zažgal bankovec, je Toneta tako ugrela, da se je ves tresel, še pipa mu je ugasnila.

«Vaših nisem zažgal,» je dejal Martin na videz mirno, a je viržinko drobnil med prsti; ženski sta plašni gledali, a rekli nista besedice.

«Mojih ne boš, ker ti jih ne bom dal. Anka jih dobi, kadar jih bo potrebovala.»

«Ona jih danes potrebuje,» je dejala Mreta.

«Anka, ali res?» je vprašal Tone.

Anka ni bila več tistih misli kot zjutraj; prikimala je. Tonetu je bilo v hipu vse jasno. Ta človek si je v resnici izposodil denar, da ga z bogato pojedino, z godci in plesom vrže skozi okno, on pa mora odšteti, kar je v dolgih letih prištedil in z drugimi v treh dneh in nočeh zapil in zaluskal. Ta misel se mu je zdela tako bogokletna, tako bridko ga je zadela, da je za hip izgubil zavest, strup mu je legel v žile.

«Ha,» je dejal. «Zato bom odštel, da boš vrnil tistemu, od katerega si si izposodil?»

Zet je obstal zadet, vendar je odgovoril: «Jaz si nisem izposodil.»

«Kaj pa Podlokarjev Matevž? Vidiš...» se je Tone nasmehnil, videč v zetovih očeh, da ga je zadel v živo. «Zažiga bankovce, laže, da ima denar, nato si izposoja na moja pleča... Ne boš me, ne; ti že ne!»

Martin je zagorel; da reši le delec svoje mogočnosti, je vstal izza mize. Dva moža sta se gledala iz oči v oči. Tone se ni premaknil, na zetovem obrazu je slednja žilica trepetala.

«Martin!» je dejala mati.

«Oče!» je vzkliknila Anka.

Tone je videl pred seboj človeka, ki se je z bahaštvom in lažjo vtepel v hišo kot tat in zapravljevec, ne kot zet. Zdelo se mu je, da njegovi močni prsti segajo po njem in ga poizkušajo zadaviti. Z rokami bi se ne mogel braniti, branil se je z besedo.

«Kaj pa Kovačev Damijan?»

Zet je bil presenečen. Te besede iz tastovih ust ni pričakoval. Prijelo ga je, da bi bil planil na tega človeka in ga udaril. Nekaj neznanega ga je držalo priklenjenega na mestu.

«Kaj je z njim?» je pomračil čelo.

«Ti veš, kaj je z njim,» se je branil Tone. «Bilo mu je, kakor da ga zetovi prsti že tiščijo za vrat in se jih drugače ne more izogniti kot z očitanjem. «Skupaj sta delala v Bosni. Ali ni... umrl?» Hotel je reči nekaj drugega, a se je zadnji hip skesal.

«In če je umrl?» je vpraševal zet in gledal s takimi očmi, da je Tone koprnel. «Kaj je meni mari, če je umrl!» je udaril slednjič z nogo ob tla.

Ženski nista razumeli. Tone je strmел v zetove zenice in je videl v njih medle prizore, kakor v sanjah. V teh očeh je spoznal, da more biti marsikaj tistega, kar so govorili, resnica. Nezavedno je prihajal neznan strah vanj, da je pričel trepetati.

Martin je opazil Tonetov pogled. Imel je občutek, da ga prešinja v dušo. Zdelo se mu je, da stoji gol pred starcem, čigar oči so ga požirale, čigar misli so ga slačile vsak hip bolj... Mahoma se je razburil, hotel udariti, a je stisnil le pesti in se obrnil do žene in do matere.

«Ne bom več v tej hiši! Niti minute več! Še nocoj grem!»

Preden so se vsi od začudenja zavedli, je šel mimo okna in izginil na gazi. Še Tone je bil presenečen nad tem. Anka je gledala par trenutkov vsa bleda, trepetajoča, nato je planila kvišku in zavpila v očeta: «To ste mi naredili!»

Izginila je skozi vrata, planila na gaz in klicala moža.

Mreta se je dvignila in siknila v okame-
nelega Toneta: «Crkni!» Nato je izginila v
vežo.

«Crkni ti!» je mrmral Tone v srdu za njo,
sedel na skrinjo in zagrebel glavo v dlani.

32.

Še istega večera je Tone odštel šest sto
srebrnikov na mizo in se pridužil, da ne pri-
loži niti tolarja. Sedel je na skrinjo, mislil
več nego prej pol življenja in ni zinil be-
sedice.

Anka je preštela denar in ga nesla Mar-
tinu, ki je kupal ihto v zapečku. Ta je ne-
kaj časa brskal po tolarjih, nato jih je vsul
v vrečico in jih spravil pod vzglavje.

V hiši je vladalo tesno vzdušje. Večerjali
sta samo Anka in Mreta. Ko je Anka za-
čela moliti, ni nihče odgovarjal, zato je pre-
kinila molitev v sredi. Nihče ni spregovoril,
le sapo je bilo slišati; težke misli so oble-
tavale njih glave, zdelo se je, da se zgoš-
čajo v plast sopare in dima pod stropom,
ki jih stiska za prsi in jih duši.

Tonetu se ni mudilo spat. Sedel je dolgo,
iskal v mislih rešitve, a je ni mogel najti.
Vse se je podiral pred njim, vsak sklep je
bil nemogoč, Bog ve, ali bi ne bil sedel vso
noč tako, da ga ni predramila Anka.

«Mi gremo spat.»

Pogledal jo je, kakor da ne razume, kaj
hoče. Dvignil se je in odprl skrinjo. Od sre-
brnikov se ni mogel ločiti. Spomnil se je
dne, ko ga je Mreta prišla snubit in mu de-
jala: «Pa če te kdo okrade?» Ta večer je
imel jasen občutek, da ga nameravajo do
golega okraستي. Zdelo se mu je, da so proti
njemu vsi, še hči, ki ga tako neznano gleda,
ki je privolila, da je odštel šest sto srebr-
nikov, katere je usula pred moža.

Poiskal je vrečico in pričel vsipati vanjo
srebrnike, pest za pestjo. Vsa izba je po-
slušala njihov cvenk, vsi so se spogledovali,
kakor da se godi nekaj posebnega, nekaj
takega, kar je naperjeno proti njim.

Ko je vršel Tone zadnji srebrnik v vre-
čico, jo je zvezal in zaprl skrinjo. Zaklenil
je ni. Nikoogar ni pogledal, ko je šel skozi
vrata in splezal po lestvi na izbo, stisnil je
denar k vzglavju svoje postelje in legel.

V izbi je slišal govor, redke besede, a jih
ni razumel. Nato sta dva šepetala v veži; to

ga je tako vznemirilo, da bi bil zagnal sko-
renj v temno globino.

Čez nekaj časa je vse utihnilo. Po lestvi
je prišla Mreta in legla med stokanjem in
vzdihni na svoje ležišče.

Bila je slišna le sapa dveh ljudi, ki nista
spala, a sta mislila vsak svoje misli. Tone
se je preobrnil in zastokal: «Oha!»

«Ali si mislil,» se je zdajci oglasila Mre-
ta iz svojega kota, «da te bomo okradli, ko
si pobral denar in ga tiščiš pod zadnjico?»

Tone je posluhnil, čez nekaj časa je de-
jal:

«Niti tolarja ne dobi nihče več.»

«V grob jih nesil!»

«Kamor bom hotel, saj so moji.»

«Pravi čuk si!»

«Ti si pa soval!»

Ta neprijazni razgovor je na ta način
končal dokaj mirno; Tone je položil glavo
tik denarja, da ga je čutil v lice. Ni mogel
zaspati. Nепrestano so ga vznemirjale
misli.

V nepretrgani verigi so mu plavale pred
očmi predstave iz mladosti, ko ga je vzne-
mirjala misel na skrinjo s srebrniki, ki jo
je imel njegov oče tako skrbno zaklenjeno,
da nepoklican pogled ni zabredel vanjo. Ta
skrinja je bila s tradicijo njegovega rodu
in z njegovim življenjem tako tesno zveza-
na, da se mu je zdaj, ko jo je izpraznil,
zdelo, da zeva globoka rana v njem. Spo-
mnil se je na dan očetove smrti, ko je prvič
vzel ključ in ga pripasal k sebi, na prizor,
kako je brskal po srebrnikih, ki so se kot
voda pretakali skozi njegove roke. Mati ga
je svarila, naj gleda, da ne bo vsega zalus-
skal; ni jih zaluskal, gledal je, da so se to-
larji z vso težavo množili, ne redčili. Več-
krat ga je bolelo srce, ko je vendarle moral
cbrniti goldinar in ga iztrkljati za to in ono
potrebščino. Bil je žejen in lačen, a ni sto-
pil v gostilno. Kupil si je tobaka, a je na-
mešal bukovega listja vanj. Deset let si ni
kupil nove obleke, klobuk nosi že dvajset
let. Nekaterokrat bi bil rad jedel meso, a
je prodal prešiča, prodal kravo, junico, te-
lička. Le kruha si je privoščil in včasih ko-
zarček žganja. Vse to je delal na ljubo to-
larjem, ki so rastli kupček za kupčkom,
počasi, a vztrajno. Vse kupčke je lepo raz-
poredil po deset v eno vrsto, na vsak kup-
ček po petdeset srebrnikov. Tako so stali

kakor vojaki. Kadar je bil položen temelj za nov kupček, ga je prijemala živa strast, da ga je nagromadil do vrha in položil temelj za novega. Nikoli se ni vprašal, čemu dela vse to, čemu bo rabil toliko denarja. Ali je bila strast njegovih očetov v njem, da bi zapustil skrinjo s srebrniki in s strastjo vred svojemu sinu? Če bi bil imel sina, bi se morda nikoli ne bil vprašal, zakaj je stradal, garal in štedil. Mislil bi bil, da mora tako biti, da se mora podedovati od roda do roda in bodo tako delali in varčevali, živeli v miru in samozadovoljstvu njegovih otrok otroci. Zdajci je prišlo drugače. Ko je prvi denar zletel skozi okno in so se prsti iztezali tudi po ostalem, je nenadoma spoznal, koliko znoja in krvi se drži tega denarja, koliko skrbi in let njegovega življenja. In na mestu se mu je porodilo vprašanje, čemu je toliko delal, štedil, trpel in stradal za eno samo veselo pojedino; ali pa bo morda zet zamenjal srebrnike v bankovce in ž njimi prižigal cigare pred farno cerkvijo. Ta možnost je bila zelo velika, tako velika, da ga je fizično zbolela. Pretrpel je še enkrat vse trpljenje, ki ga je moral prestati, da je zbral toliko denarja. Predstavil si je vsa leta življenja, vse mirne dni, tudi težke ure so bile vmes, a se niso dale primerjati temu, kar je zdaj prišlo. Vse, kar je bilo, je moralo biti, smrt pride, kdo bi se ji upiral, ta ni premaknila mirnega življenja samote, ki je nikoli ni kalil prepir. Še Ankina težka čud je bila nič proti temu. Zdaj pa je prišel človek, ki nosi zametast telovnik, kadi viržinke, zmeša hčeri glavo in postavi vse narobe. Ne dela, izbira jed, grozi, da pojde v svet, meče denar skozi okno, iz oči pa mu gleda...

Tone se je zgrozil. Mreta je sopla težko, globoko; menda je spala. Vse v hiši je bilo tiho; le v Tonetovem srcu je divjalo... Zgrabil je za denar, ki je rahlo zaškrtal, kakor da toži in prosi. «Čemu sem te hranil, da te moram zdaj čuvati in skrivati?» je vprašal. «Komu te bom dal, da se ne pobijejo radi tebe in boš prodan za ceno, za katero si bil kupljen?»

Denar je zaškrtal, Tone ga ni razumel; trudno je razmišljal, kaj naj stori.

Kakor bi ga kdo zabodel z nožem v srce, ga je zbolelo, ko je pomislil, da bi moral iti iz hiše, v kateri je prebil toliko let, od

doma, ki mu je posvetil vse svoje moči. Kaj bi rekla Marjanca, če bi to videla in doživela. Spomnil se je na smrt tudi on. In kar mu prej nikoli v življenju ni prišlo na misel, ga je zdaj spreletelo... misel na smrt. Le za hip. Čutil je moč v sebi, v hipu je vrigel to misel od sebe. «Grem,» si je dejal. «Grem k Micki in ji iztresem tolarje v predpasnik: Ná, da bom do smrti pri tebi — ona me ne bo zapodila...»

Spomin na Micko mu je prebudil veselejše misli. Nanjo ni mogel misliti drugače kot z veselim srcem. Rad jo je imel že iz njenega detinstva in pogosto ga je bolelo srce, da je šla prav ona od hiše.. Videl jo je pred seboj, kako se mu z dobrim smehom smehlja, njena lica se širijo... Latvico mleka je postavila predenj in mu dala žlico... On se pokriža in je... on se pokriža... in je...

Zaspal je. Sprva je sopol rahlo, nato globokeje. Tega dne ni občutil telesnih naporov, dušni naponi, ki jih ni bil navajen, so ga utrudili kot nikoli poprej. Spal je krepko, le misli so delovale nenehoma, še v spanju, preselile so se v čudne spake, v neloogične dogodke, ki so plesali pred njim in ga vznemirjali, da je imel potno čelo...

...Videl je Marjanco, ki je sedela na kamnu in kazala nogo; noga je bila vsa krvava, on pa je držal sekuro v desnici, kakor da jo je pravkar usekal, in zdaj teče kri v blato, iz katerega vstajajo žabe, ki lezejo ena čez drugo in se spreminjajo v srebrne tolarje... Ko je Tone to videl, je planil in grabil tolarje v nedrije, za srajco in se je bal, da bo nedrije premajhno, a glej, bolj ko jih je grabil, več je bilo tolarjev in bolj ko jih je metal v nedrije, več je bilo prostora zanje, in vendar je čutil, kako neznano so težki, da ga vlečejo k tlom... vedno niže... še niže... Trgali so mu srajco in obleko, da je postal gol ko dete v plenica, pred samim seboj ga je bilo sram in bi se bil rad pokril s srebrniki čez in čez, a se ni mogel... Mahoma se mu je zazdelo, da nekdo prihaja, ni slišal stopinj, ni videl nikoogar, kljub temu je imel razločen občutek, da se mu nekdo bliža... Bal se je, da ga ne bo videl golega, trepetal je, da kdo ne uzre njegovih srebrnikov, s katerimi je začel begati, da bi se skril, a ni našel primerne prostora, noge so bile svinčene, nedrije težke, kot bi nosil ves svet v njih... Čutil je znoj,

ki mu je lil po telesu, ni videl več žene, ne žab in srebrnikov, le težo je občutil, bil je prikovan, ni se mogel ganiti, tuje roke pa so grabile in jemale, ni se mogel braniti. Napel je vse sile, da bi zavpil, glasu ni bilo iz njega...

Nenadoma se je prebudil. Bil je ves popen po telesu. Spomnil se je na denar in nagonsko zgrabil k vzglavju: vrečice ni bilo nikjer. Sprva je ostrmel, pomislil je, ali je tudi misel, da je prejšnjega večera vzel denar s seboj, le sanja. Ne, bila je resnica. Ozrl se je; skozi paž je sijal beli dan, v veži so ropotale burklje, Mrete ni bilo več na ležišču.

Kakor bi trenil je bil pokoncu. Ni čakal, da bi se obul, stopil je po lestvi v vežo, čevlje je nosil v rokah. Pred ognjiščem je stala Anka. Ko je pogledal v njen obraz, je videl, da je objokana.

«Kje je Mreta?» je vprašal Tone. Glas se mu je zataknil v grlu. Pri tem si je natakil čevlje na noge.

«V hlevu,» je odgovorila Anka. Ni več okrenila obraza proti njemu.

Tone je pogledal v izbo. Na pragu se je okrenil in vprašal: «Kje je Martin?»

«Kaj jaz vem,» je odgovorila, «kam je šel.»

Tonetu se je vse čudno zdelo. Mahoma mu je padlo na misel, da se je morda zmotil. Mogoče je, da ga nihče ni okradel in je on v resnici vse skupaj le sanjal. Stopil je do skrinje — bila je prazna. Ko je zagledal njeno praznino pred seboj, se mu je zdelo, da vidi odprt grob. Spoznal je, da spomin, da je nesel denar s seboj v posteljo, ni bil iz sanj in da so bile celo sanje resnica. Tako uničen se je zdel sam sebi, kakor da mu je kdo izpodžagal korenine. Sesedel bi se bil na kup, le srd ga je držal kvišku. Vzgorrel je kakor nikoli prej v življenju, planil je ko ris do vrat in zavpil nad hčer v vežo: «Okradli ste me! Okradli ste me!»

Hči je obrnila solzan obraz od ognjišča in strmela prepadena v očeta.

«Kdo vas je okradel?»

«Kdo? Vi vsi ste me okradli! Vi vsi ste... sem denar ali... sem denar!» je vpil ves iz sebe in opotekaje stopil v vežo.

«Jaz ga nimam,» se je preplašila hči in široko pogledala v spoznanje, ki jo je obšlo. «Saj je še moj denar posmuknil.»

«Kdo? Kdo ga je posmuknil?»

«Martin je šel,» se je zjokala Anka.

«Kam?» je Tone krecnil v kolenih.

«Po... svetu...» je dejala Anka s prietragano besedo v joku.

Tone je zdajci vedel vse. Grozno podoba svojega zeta, ki je prinesel sirotenje v hišo, je videl pred seboj. Potepuh, ki sta ga izkvarila mati in svet, se je prihulil v hišo, da ga je oropal in ušel... Prihajal bo znova in odhajal po svetu, Bog ve kam... Ob tej sliki se je čutil tako udarjenega, osramočenega in užaljenega, da ni mogel prestajati. Treščil bi ga bil, če bi ga imel pred seboj, tako mu je srd prekipel do vrha. Tedaj je prišla Mreta iz hleva, prinesla žehatar mleka in stopila na prag.

Tone je stisnil obe pesti, jih dvignil nad glavo in začel vpiti: «Ah, ti; zdaj bova maševala! Ti si mi pripeljala tega človeka v hišo! Ti si me okradla! Ali je šel tvoj lump z mojim denarjem? Til!»

Mreta je obstala. Kaj takega ni pričakovala. Zbala se je, videč razljučenega starca, ki se ji je bližal z dvignjenimi pestmi. Postavila je žehatar na tla in se stisnila pod sajaste lestve.

«Jezus, Marija! Ti maličev dedec, kaj pa sem ti naredila? Saj jaz za nič ne vem! Da je Martin tak potep, še vedela nisem; sama bi ga nabila.»

To pretvarjanje Mreti nič ni pomagalo, Toneta je še bolj razljutilo. Stiskal je pesti tesno nad njeno glavo, le udariti se je ni upal. Ves prebleščen v obraz je kričal:

«Ti nisi vedela? Saj si sama dejala, da je lump. Ha! To se mu je prislepilo, kakor slepi kuri zrno. Saj ljudje ga nič niso poštelili! Ti pa si mu pomagala, tatica! Poberi se!»

«Kaj morem jaz za to! On je takega stvarjenja, da nima nikjer stanovišča. Anka, brani me!» je prosila ženska.

Anka je stala okamenela. Vest, da so očetu ukradli denar, je nanjo tako vplivala, da je izgubila besedo. Mislila je na moža in venomer strmela.

«Poberi se!» je vpil Tone nad Mreto. «Vzemi svoje cunje in pojdi, odkoder si prišla! Takoj, pri tej priči! Sicer vržem tebe in tvoj koš v grapo.»

«Grem,» je stokala ženska. «Saj grem...»

Tone je vpil še nadalje, vihtel pesti in hodil po veži, dokler Mreta ni izginila po lestvi in se prikazala znova s košem na hrbtu v veži.

«Da si mi tako nagrdila!» jo je pozdravljaj Tone. «Tatica!»

«Tožit te grem,» je pljunila predenj preden je šla. «Poglej v koš, da nobenega tvojih tolarjev ne nesem s seboj.»

«Tožit?» je rastel Tone za njo pred hišo. «Jaz vaju bom tožil, ki sta me okradla. Jaz bom tožil...» In je pobral kamen, ki ga je vrgel za njo. Ko je ženska začutila udarec v koš, je tako namenjeno letela po klancu, da je kmalu ni bilo več videti.

Tone je postal; kamen, ki ga je držal v rokah, je spustil na tla. V bregovih je sijalo solnce, predpomladni veter je zgibaval drevje, ki je rahlo trepetalo v golih vejah. Slutnja novega življenja je kipela iz zraka in iz zemlje.

Obrnil se je v vežo. Anka je stala pred ognjiščem, debele solze so ji tekale čez lica. Oče ji je hotel nekaj reči, a se je premislil. Stopil je v izbo, kjer je stala skrinja kot odprta rakev pred njim. Treba bi bilo leči in zapreti pokrov.

Vsa leta življenja mu niso bila prinesla toliko hudega. Še pred par minutami je bil pripravljen tepsti kogarkoli in se metati z njim, izreči mu vsega, zdajci pa ga je objela taka šibkost, taka skrušenost, da je mislil, da bo padel na tla. Zlomil se je sam v sebi. Jedva se je prestopil do postelje, se vrgel nanjo in plakal ko dete...

* * *

Tone Jeram svojega zeta ni tožil, rajše je zadevo potafljal, da ni bilo preveč krika. Ni rad hodil okrog sodnije, bil je zvest svoji obljubi, da po lastni volji praga tistega poslopja ne bo prestopil. Kazen je prepustil Bogu in drugim ljudem. Izgubo srebrnikov bi bil morda prebolel; razočaranja, na katerega ga je neprestano spominjala prazna skrinja, ni mogel preboleti. Od tistega hipa, ko je plakal na postelji ko dete, je bil skrušen, star, vlačil se je okrog voglov, hiral je, postal je tak kot skripec. Bil je kakor drevo, ki so mu izpodrezali korenine. Ni pomagalo, da je postala Anka z njim drugačna, mu stregla in prevzemala huda dela nase. Nekega dne je legel, ležal tri dni, hotel hčeri nekaj reči, a je zamolčal in umrl.

Bilo je na zadnjo uro pač vse eno, ali reče še katero besedo ali ne. Tiste dni, ko je ležal Tone mrtev med svečami, se je prikazala Mreta; Micka in Anka sta jo sprejeli na pragu in starka je spoznala že po njenih očeh, da se je zmotila, in je na mestu odšla ter se ni prikazala več. Nato so pokopali zadnjega samotarja izpod Plešca, ki se je od rojstva do smrti tesno držal domače hiše, se oklepaj starih navad, počasi delal in počasneje govoril in se ni vznemiril do tedaj, da je pogledal v njegovo hišo odsvit sveta, ki je udaril obenj kot voda ob ogenj in ga pogubil. Padla je gruda na njegovo krsto, zabobnela in umolknila. Čez nekaj mesecev se je oglasil v Jeramovi hiši otroški jok, rodil se je bil sin. Mati mu je postlala na pisani skrinji, ki je še vedno stala ob postelji, dasi prazna in pusta, rakev prejšnjega pokolenja in zibel novega rodu. O Martinu pa ni Anka slišala nič več do tistega dne, ko je prišla mrtvija za njim.

Vrba žalujka.

V dolgih svetlorumenih curkih se pognala vrba je žalujka pod modrino jasnega nebá; v dolgih svetlorumenih curkih spušča zopet se na temna tla...

In tako poganja se in pada dan za dnem, in ko onemogli ta napor njen zrem, mi pri srcu je tesnó, tesnó, ko da sam sem to drevo...

Radivoj Rehar.

Božična.

Ljudje nocoj ne spavajo, je daleč beli dan. Zvonovi pritrkavajo, done čez dol in plan.

Po stezah bakla švigajo, v plamenih sije vas, se v cerkvi sveče užigajo, se sliši srebrn glas:

«O sveta noč, noč blažena, v nji Jezus se rodi...»
Je duša potolažena, se smrti ne boji.

Ljubezen se razlila je čez zemljo naokrog in vse ljudi združila je...
O, slava Tebi, Bog!

R. P.

Božična noč.

F. N. Dostojevski.

Ali ste že videli v ostrem božičnem mrazu majhne dečke beračiti na cesti? Skoraj poletna je njihova obleka, okrog vratu imajo ovito staro cunjjo, vrtijo se pred vašimi nogami in blebetajo na pamet naučene besede. Tudi vas zebe, mudi se vam, da bi prišli čim prej v gorko sobo, radi tega ste nevoljni na beračke, ki bežijo pred vašimi nogami. Ubogí malčki so velikega pomilovanja vredni... O takem dečku vam bom pripovedoval. Bilo je zgodaj zjutraj. V vlažni, mrzli kleti se je prebudil. Njegova suknjica je bila tanka, trepetal je od mraza. Sedel je v kot za zaboj in si preganjal dolg čas s tem, da je opazoval, kako mu puhti sapa iz ust... Toda bil je zelo lačen... in ure so bežale... Znova in znova je stopal do ležišča, na katerem je ležala njegova bolna mamica. Slamnata blazina je bila tanka, mesto vzglavnika je imela culo pod glavo. Kakšna usoda jo je tja pripeljala? Brzko ne je bila prišla z dečkom iz kakega drugega mesta in nenadoma obolela... Prazniki so pred vrati, radi tega so ostali prebivalci kleti odšli; le v oddaljenem kotu je stokala v revmatični bolečini osemdesetletna starka. Prejšnje čase je služila kot pestunja, zdaj je v samoti umirala. Stokala je in godrnjala in zmerjala dečka, da se je bal približati se ji. Pijače je dobil v hišni veži, le skorjice kruha ni mogel nikjer dobiti. Vedno znova je stopal k ležnici, na kateri je ležala njegova mati, da bi jo prebudil. V mraku mu je bilo tako plašno pri srcu. Že je nastopil večer. Luči niso prižgali. Otipal je materin obraz in se čudil, da se ni zganil in je bil mrzel ko stena. Kako mrzlo je tu, si je mislil, med tem ko je njegova roka počivala na ramenih mrličke... Nato je dihnil na svoje prstke, da bi jih ogrel. Ko je našel na ležnici svojo kapo, je odšel tipaje in tiho iz kleti. Odšel bi bil že prej, a se je bal velikega psa, ki je ves dan tulil pred sosednimi vrati. Zdajci psa ni bilo več. Deček je smuknil na ulico.

Bog, kakšno mesto! Kaj takega svoj živ dan ni videl. Kako temna je bila proti njemu noč v kraju, iz katerega je prišel; njihova cesta je imela samo eno svetiljko. Nizke lesene hiše so bile zaprte; kakor hi-

tro se je začelo mračiti, ni bilo nikogar več na cesti, vsi so se zaklenili v hiše, le psi so se zbirali v tolpe, po sto, morda celo po tisoč psov, in so tulili in lajali vso dolgo noč. Toda radi tega je bilo v tistem kraju toplo in dajali so mu jesti. Toda tu... Bog, da bi imel samo skorjico kruha, da bi potolažil lakoto! Kako se vse tu pretaka in kriči! Neštevilne luči in množica ljudi, konji, vozovi in zmrzal! Iz nozdrvi bežečih konjev je puhala sapa in zmrzovala, kopita so tolkla skozi zmeščani sneg na kamen. Ljudje se drenjajo in... Bog, kako rad bi jedel, četudi samo majhen košček! Nenadoma so ga prstki tako zelo zboleli.

In zopet nova ulica; ah, kako široka! Tu ga bodo pohodili. Kako vsi kričijo, letijo, se vozijo... In luč, toliko luči! Kaj je to? Ah, veliko steklo, in za steklom soba in v sobi drevesce do stropa. To je božično drevesce z brezštevilnimi zlatimi papirčki in jabolki. Okrog božičnega drevesca ležijo male punčke in konjički. Po sobi letajo otroci, lepo oblečeni, čisti... in se smejejo in se igrajo in jedo in pijejo. Tu — neka deklica pleše z dečkom; tako lepa deklica! Tudi godba je tu, skozi steklo se sliši. Ubogi deček vidi vse, se čudi in se smeje. Zdajci pa so ga začeli boleti prstki na nogah, prstki na rokah so postali rdeči, niso se hoteli več upogibati in so boleli, če jih je le zganil. Deček je začel bridko jokati in je bežal dalje. Skozi drugo steklo je videl zopet sobo, ki je bila prav tako kot prva okrašena z božičnim drevesom. Na mizi je ležalo pecivo vseh vrst, mandeljeva potica, rumeni hlebčki. Tu so sedele štiri bogato opravljene dame; vsakemu, ki je prišel, so dale potice, vrata so se odpirala neprestano, s ceste je vstopala gospoda. Deček se je splazil do vrat, jih odprl, stopil v sobo. Hu, kako so zakričali nanj, mu pomignili, naj gre proč. Ena izmed dam je stopila do njega, mu stisnila kopejko v roko in mu odprla vrata na cesto. Kako se je malček prestrašil. Kopejka se je strkljala na stopnice; saj ni mogel stisniti prstkov, da bi jo držal. Naglo, naglo je bežal proč — kam, ni vedel. In bežal je, bežal in dihal v svoje ročice. Toda, kaj je to! Ljudje stojijo in se drenjajo; v oknu za steklom so izpostavljene tri punčke, oblečene v rdeče in zelene oblekce; prav take kot žive. Star

možiček sedi na stolici in premika roko, kakor da igra na velike gosli. Dva druga stojita poleg njega in drsata po malih goslih, kimata s svojima glavama v taktu, se pogledujeta, njune ustnice se premikajo; prav res, govorita, le da ju ni slišati izza stekla. Malček je sprva mislil, da so živi. Ko je izprevidel, da so le punčke, se je smejal. Še nikoli v svojem življenju ni videl takih punčk. Res mu je blizu joka, toda če pogleda na punčke, mu je nenadoma do smeha. Zdajci se mu je zazdelo, da ga je nekdo prijel za suknjico od zadaj, tu je stal nenadoma velik poreden paglavec poleg njega, ki ga je udaril po glavi, mu iztrgal kapico in mu podstavil nogo. Padel je na tla. Ljudje so vzkliknili. Prestrašil se je, planil kvišku in bežal, bežal — kam, ni vedel — na neko tuje dvorišče in se skril za skladovnico drvi. Tu je temno, si je mislil, tu me ne bodo našli. Počenil je, od strahu se je jedva upal sopsti... nenadoma mu je bilo lahko, tako neznano lahko. Roke in noge ga niso več bolele, toplota je prešinila njegovo telo, čutil se je tako toplo kakor na peči. Zgrozil se je vase... Bil je zaspal. Kako dobro je tu spati... Nekaj časa bo posedel, nato bo znova šel k punčkam. In kako mu sanje kažejo punčke, se je smehljial malček... Prav kakor bi bile žive... Med tem ko punčke goslajo, se mu zdi, da mu poje mamica uspavanko. Mamica, jaz spim. Ah, tu je tako dobro spati. — Prídi k meni k božičnemu drevescu. deček, je zaslišal mil glas nad seboj. Deček je mislil, da ga kliče mati, a ni bila ona. Nekdo se je nagnil do njega in ga objel v temi. In kakšna luč mu je svetila nasproti! O, kakšno božično drevesce! Ne, to ni božično drevesce. Še nikoli ni videl takega drevesa. Vse se sveti, vse se leskeče in okrog njega so same punčke. Ne, to so dečki in deklice v svetlih oblekah, letijo k njemu, poljubljajo ga, peljejo ga s seboj in on plava z njimi... Mati ga gleda in se veselo smehlja. Mati! Mati! O, kako dobro je tu, mati! In znova so ga poljubljali otroci in on jim je pripovedoval o punčkah za steklom. «Kdo ste vi, dečki, in kdo ste ve, deklice?» je vpraševal smejoče in jih božkal.

«To je Kristusovo božično drevesce,» so mu odgovorili. «Tega dne dà Kristus dre-

vesce za tiste otroke, ki ga na zemlji nimajo.»

In malček je slišal, da so bili dečki in deklice prav taki revčki kot on. Eni so umrli od mraza, drugi od lakote, tretji od udarcev, četrti, ker jih nihče ni negoval v bolezni, a bi bili pri najmanjši pomoči lahko ozdraveli. In vsi so zdaj tu, vsi so zdaj angelci, vsi so pri Kristusu, ki jim proži roke in jih z njihovimi ubogimi materami blagoslavlja. In matere stoje ob strani, spoznajo svoje dečke in deklice, zletajo k njim, jih poljubljajo, jim brišejo solze in jih prosijo, naj ne jočejo, ker je tu tako dobro..

Naslednjega jutra so našli hlapci trupelce zmrznjenega dečka za skladovnico drvi.

K polnočnici se peljemo.

Cingl, cingl, cin —
čez polje zveni,
peljemo se k maši,
sneg v obraz leti.

Dirraj, dirraj, vranček,
dirraj, kar se dal
že se vidi cerkev,
že se luč smehlja.

V jaslicah Marija,
Jezus čaka nas,
pesem in molitev,
ves blesteči kras.

Dirja, dirja vranček,
kakor blisk drvi.
veter se nam smeje,
nese sneg v oči.

Dalje, dalje v polje,
mimo hiš in koč,
čez stezice bele,
v mrzlo sveto noč.

Cingl, cingl, cin —
čez polje zveni,
peljemo se k maši,
sneg v obraz leti.

P. K.

Učitelj, ki le znanosti vtepa, je rokodelc;
učitelj pa, ki goji značaj, je umetnik.
Th. Parker.

Človek postane pravi človek samo s pomočjo vzgoje.
E. Kant.

Obisk pri bolnici.

Ogrski spisal Evgen Molnar.

Partija bridge*), ki se je je udeležilo vsak torek zvečer pet gospa (za eno nadomestno igralko je moralo biti vedno preskrbljeno), bi se morala pravkar začeti, ko se oglasi Vikica:

«No, in Dragica?... Kje je Dragica?»

«Ali še ne veš?» je odvrnila Irma. «Operirali so jo!»

«Grozno... To malo, šibko bitje... Ali je operacija uspela?»

«Naravnost izborna! Včeraj sem bila pri njej. Ubožica je od uspavila in od velike izgube krvi zelo zdelana. Tudi njeni živci niso najboljši.»

«In ona sprejema gotovo mnogo obiskov,» je pripomnila Vikica. «Jaz se popeljem jutri k nji in povem v zdravilišču, naj ne pustè nikočar k njej. Sama vem po sebi, kako človeka zdelajo mnogi obiski! Bolnik naj se ne vznemirja!»

Gospè so ji pritrdile, nato je vsaka navedela svoj list, toda igra se ni mogla razviti. Vedno in vedno se je vračal pogovor na Dragico. Kako je zbita, kako omočična, da ji je treba prizanašati, in vse so sklenile, da bodo v bolniško sobo samo pogledale in da je ne bodo vznemirjale z dolgotrajnim obiskom in z mnogim govorjenjem. Vikica je najbolj zatrjevala:

«Že sama vse ukrenem... jutri takoj popoldne se odpeljem in tudi pojasnim Dragici vso zadevo. V njeno lašno korist... da čim prej ozdravi, kajti bolnik naj se nikdar ne vznemirja.»

***

Drugi dan je prišla Vikica v sanatorij. Komaj in komaj je zadrževala solze, ko je videla svojo drago prijateljico blede, z brezkrvnimi ustnicami ležati na snežnobeli postelji. Bolnica ji je podala trudno svojo shušano roko. Vikica je položila šop rož na odejo, nato pa začela s tresočim se glasom:

«Ljuba moja mala Dragica... oprosti mi, da me ni bilo doslej k tebi, toda le predstavljam si, do sinoči nisem niti najmanj vedela, čeprav bi me bila prav lahko Irma obvestila telefonično, saj veš, da čepim ved-

no le doma, toda ta ničvrednica mi ni telefonirala in jaz bi lahko rekla, da sem le slučajno izvedela, da si zbolela in da si morala biti nenadoma operirana, mene, veš, sta presenečenje in žalost zelo prijeli, a sedaj sem se že nekoliko umirila, kajti vidim, da je operacija uspela in da je gotovo, da boš v nekaj dneh zopet popolnoma zdrava, saj je vedno tako, človek meni, da ne bo mogel prenesti, a vendar prenese, taka, veš, je narava, zato je pa važno, moje srčece, da ne postaneš nestrpna, ne misli na nič drugega, kakor na to, da hočeš, da moraš postati zdrava, ker volja je važnejša od vsega drugega, sama sebi sugeriraj, če že drugače ne gre, in videla boš, da odtehta to dobrega profesorja, samo na to pa pazi, da si svoje glavice z ničemer ne beliš, kajti sedaj ni tvoj telesni stroj tako rejen, kakor je bil prej, ko si bila še zdrava, zato pa imaš sedaj manj krvi v glavi, kar pač povzroča, da se prej in laže utrušiš, če le nekoliko misliš ali poslušaj, in prav radi tega sem rekla sinoči pri igri soigralkam, da pridem danes nalašč prva k tebi, da te pregovorim, da ne dopustiš dolgih obiskov, tudi strežnikom sem dopovedala, pa tudi zdravniku, ki te zdravi, sem že telefonirala, zdravnik je namreč moj dober znanec, dvoril je, kakor najbrž že veš, na vse pretege moji teti, oni plavolasi ljubeznivi gospè, ki pa ni v resnici naravno plavolasa, marveč si barva lase s henné-mazilom, vkljub temu ji to pristoja in s plavimi lasmi je videti naravnost petnajst let mlajša, tudi jaz sem že mislila na to, da bi si barvala lase s henné-jem, toda Irma pravi, da bi bilo škoda moje lepe rjave barve, ki bi postala z omenjenim mazilom rjavkasta, skratka, opozoriti in priporočati ti hočem, da si ne napenjaš preveč možganov, da ne paziš na nič drugega kakor samo in edino na svoje zdravje, to je namreč najpoglavitejša točka, zato pa pošlji vsakogar stran, ki ti sedi za vratom in ti čveka razne neumnosti, kaj pa naj tudi tebe zanimajo ničeve norčije življenja, kaj ne, ljubo moje srce, ko ležiš s prerezanim trebuhom, voščenorumen, seveda treba pri vsem tem tudi nekoliko inteligence, da človek to pojmi in se tudi po tem ravna, saj zato pa tudi plačuje tvoj mož sanatorij, da najstrožje prepoveš take brezsrčne in neobzirne obiske, in jaz se

*) Posebna igra na kvarte za štiri osebe.

v resnici veselim, da je tu tvoja strežnica, vsaj povem ji lahko, da zahteva vse to tvoja korist, korist bolnice, ker bolnik se ne sme nikdar vznemirjati z različnimi zunanjimi vprašanji, strogo naj se bavi vsak bolnik sam s seboj, kajti celo operiran lev v temnem pragozdu ne bi mogel vzdržati preveč obiskov, kaj pa tako drobceno, krhko bitje, kakršno si ti, draga moja golobica, kakor da bi videla sebe, ko sem zbolela v drugem letu svojega zakona, veš, prav tedaj sva bila z možem v Taormini in sem si pravkar v svoji sobi merila novo obleko z dragocenimi čipkami, ko me je nenadoma napadlo in je bila še moja velika sreča, da razume moj mož kolikor toliko italijanski jezik in da je dopovedal zdravnikom, da gre za bolezen iz mojih detinskih let, toda napad sem, hvala bodi Bogu, kmalu prebila, kar je pripisal moj tukajšnji zdravnik okoliščini, da so se bili moji živci v štirih tednih, ki sva jih z možem preživela v Italiji, čudovito utrdili, celo poječkili, in je bilo vse drugače kakor pri tebi, dragi moj ljubček, ko so te pobrali iz srede družbe, tako rekoč z bojišča, in te prenesli naravnost sem v sanatorij, kjer si že še pridobiš svoje zdravje,

ne boj se, le to si vzemi k srcu, kar sem ti povedala, ne puščaj torej nobenega k sebi, kajti obiski ti navadno le napolnijo glavo in te vznemirijo, kajti jaz vem iz izkušnje, da treba bolniku prizanašati in tudi jaz se že poslavljam .. toda glej, ti ležiš v sobi št. 333... zanimivo... v tej sobi, v tej postelji je umrla pred tremi meseci moja teta Berta...»

Dragica je padla na privzdignjeno vzglavje. Omedlela je bila. Strežnica je poklicala zdravnika.

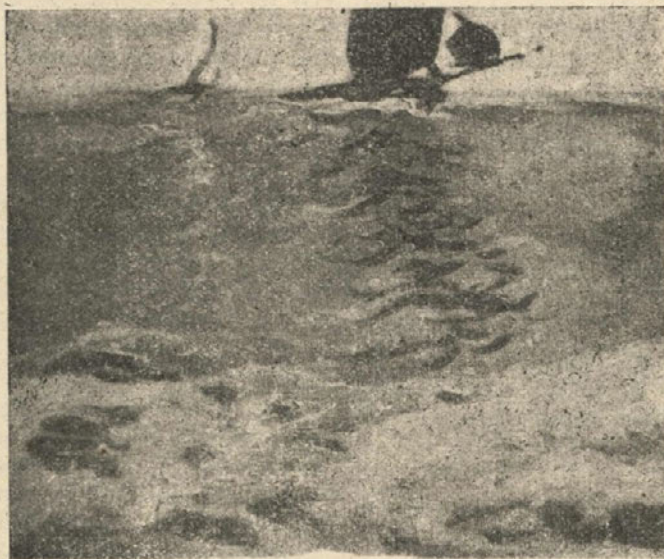
Vikica je gledala sočutno na svojo trpečo prijateljico in med tem ko si je brisala z ruto solze, je šla po prstih iz sobe. Na hodniku je počakala, kako se razvije vsa zadeva.

Zdravnik se je trudil celih pet minut, da je osvestil bolnico. Ko je zapustil sobo, je stopila Vikica k njemu.

«Kaj ne, gospod zdravnik, da ni nič hudega?» je vprašala v nekakem strahu.

«Ne. Njeni živci so zelo, zelo ošibeli.»

«Tudi jaz pravim vedno,» je dejala Vikica. «Njeni živci, njeni živci... In potem pridejo še obiski in vznemirijo bolnika. Grozno, v resnici grozno!»

Ernest Šešek: Morje.

Pastirček in Jezušček

Radivoj Rehar.

Božična legenda.

Živel je nekoč pastirček, sirotek brez matere in brez očeta. Pri tujih ljudeh si je služil vsakdanji kruh, trd in grenák. Rano je vstajal in pozno je légal spat in večkrat je bil lačen nego sit.

Ko so o veliki noči jedli njegovi vrstniki medeno potico, je glodal pastirček-sirotek trdo ovseno pogačo. Ko je sveti Miklavž nosil vsem drugim bogate darove, se njega, sirote, še spomnil ni. Ko so o božiču strmeli drugi v bogato obložena drevesca, poslušali milo zvonjenje srebrnih zvončkov in občudovali krasoto prižganih svečk, je ždel pastirček-sirotek v samotnem hlevu, med svojo drobnico, in še lučke ni imel, da bi si jo prižgal. Jaslice s hlevčkom, pastirci, modrimi kralji in Jezuščkom v slami so bile zanj le lep in nedosegljiv sen. Ni jih imel; ni jih videl — le druge je slišal, kako so pripovedovali o njih in se mu hudobno ogali:

«Kaj imaš pa ti, sirotek?»

«Kje so tvoje jaslice?»

«Kje je tvoje božično drevesce?»

Pastirčku-sirotku je bilo hudó; skril se je med svojo drobnico, zakril si obrazek z dlanmi in se milo razjokal.

«O Jezušček dobri,» je tožil, «zakaj sem tako ubog? Drugi imajo mamice, le jaz je nimam. Drugi imajo očete, le jaz ga ne poznam. Drugi imajo jaslice, le meni jih nihče ne dá. Drugi imajo božična drevesca, le meni ga nihče ne okrasí. O Jezušček, Jezušček moj!»

«Toda počakajte,» si je dejal, «tudi jaz bom imel jaslice; tudi jaz bom imel Jezuščka!»

Urezal si je v gozdu leskovo palico, sedel na bukov panj in rezal. Počasi, z muko je dolbel uporni les, gladil ga in oblikoval. Dolgo se je trúdil, dolgo mučil, ko se je pa

približal sveti večer, je ležalo pred njim v lesenih jaslicah božje Dete. Nakazno je bilo in oglato, komaj podobno človeškemu bitju, njemu, sirotku, pa se je neskončno dopadlo, da ga je občudoval ves srečen in blažen. Ponosno je pohitel k vrstnikom in jim pokazal svoj umotvor.

«Tudi jaz imam Jezuščka!» je dejal. «Tudi jaz imam jaslice!»

Tovariši pa so se zakrohotali.

«Saj to je le kos lesa!» je dejal prvi.

«Saj to je bogoskrunstvo!» je vzkliknil drugi.

«Saj to je greh!» je zavpil tretji in ga udaril po roki, da so padle jaslice z Jezuščkom na tla in se polomile.

Pastirček-sirotek je pobral svoje z muko dovršeno delo, zbežal v svoj samotni hlev in se milo razjokal. Popravil je zopet polomljene jaslice, položil vanje svoje božje Dete in pokleknil predenj.

«O Jezušček moj!» je potožil. «Ali res nisi Jezušček, dobri moj Jezušček? Glej, z muko in z ljubeznijo sem Te naredil, ali sem zares grešil?»

Oglati Jezušček je ležal v nerodnih jaslicah in ni odgovoril, samo gledal ga je s svojimi navrtanimi očmi, in njegov pogled je bil tako žalosten, da je bilo pastirčka strah samote in svojega dela.

«Morda sem zares grešil?» je pomislil, vzal Jezuščka iz jaslic in ga hotel razbiti; toda razbil ga ni...

Tam zunaj je tisti trenutek zabrnelo v noč ubrano petje zvonov; plavalo je nad vasjo in nad polji ter oznanjalo radostno vest o rojstvu Boga. Pastirček je ginjen padel na kolena pred svojim Jezuščkom, sklenil roki in molil:

«Če sem grešil, sem grešil iz ljubezni in želje po Tebi, Bog, o moj Bog, zato mi odpusti! Naj ne bo trda in težka sodba Tvoja in kazen!»

In glej! Tisti trenutek se je čudežno razsvetil prej tako temni in uborni hlev, Dete božje, ono nerodno in oglato Dete pa je oži-

velo, vstalo in spregovorilo z neskončno milim glasom:

«Vstani, pastirček-sirotek,» je dejalo, «ker tvoja vera ni greh! Kdor veruje, ne greši. O, dolgo si hrepenel po meni, videti si hotel mojo podobo, imeti si hotel moj borni človeški lik. Zaman, zaman so bile te tvoje vroče želje, toda danes naj se ti izpolnijo!»

Tedaj se je odprlo visoko nebó, božji krilatci so splavali na zemljo, okrasili pastirčkovo domovanje, zgradili mu jaslice z Detetom božjim in božično drevesce, vse polno bleščečih draguljev, kakršnih še ni bilo videlo človeško oko.

In Dete božje je ostalo s svojimi angelci pri pastirčku ves tisti čarobni sveti večer...

Za gorami tremi...

Za gorami tremi,
za vodami tremi,
smrečice rasto.

V tihi sveti noči
angelci pojoči
pónje tja gredó.

Z zlátom okrašéne,
z dári obložene
pridnim jih dadó.

Oj molimo bratci,
da še nam krilatci
eno prinesó!

Radivoj Rehar.

Kmet in berač.

(Isirska pripovedka.)

Berač in kmet sta se srečala pred nebeškimi vrati. Berač je bil star, pa tudi kmet ni bil več mlad; čas in trpljenje sta mu začrtala v čelo marsikatero gubo.

Z molkom v roki, potihoma godrnjajoč češčenemarije rožnega venca je berač pričakoval, da se odpro nebeška vrata. Kmetič pa je trepetal; s strahom je pričakoval trenutka, ko bo moral stopiti pred nebeškega vratarja.

Nista dolgo čakala. Ključ je zarožljaj, zaškripala so vrata v tečajih in na pragu se se prikazal resni obraz sv. Petra. Nebeški vratar se je ozrl na okrog, poklical k sebi berača, mu izročil stekleničico, ki jo je imel v rokah, in mu dejal:

«Pojdi, starček, do bližnjega ribnjaka in prinesi mi polno steklenico čiste vode. Samo oni, ki zajamejo v ribnjaku čisto vodo, smejo prestopiti ta prag.»

Berač je vzel steklenico in odšel proti ribnjaku:

«Kdo je vrednejši od mene,» se je hvalil, «priti v nebeški raj? Koliko očenašev, češčenihmarij in rožnih vencev sem zmolil v svojem dolgem beraškem življenju! Pred slehernimi vrati sem moral zmoliti molitvico, da so mi dali škorjjo trdega kruha, peščico ječmena ali fižola, le redkokdaj košček slanine. Z molitvijo v srcu sem zaspal na seniku pri dobrih ljudeh. Prva mo-

ja misel, ko sem se prebudil, je bila molitev.»

Tako je modroval berač. Prišel je do ribnjaka in se pripognil, da bi zajel vode v steklenico. Toda joj, prejoj! V vodi, ki je bila prej čista kakor sinje nebo, se je prikazalo vse polno krušnih mrvic in škorij, ki jih je bil berač na zemlji metal proč, ker je bil presit in so bile pretrde za njegove zobe. Šel je na drugi konec ribnjaka, pa tudi tam se mu je voda skalila. Kjerkoli se je pripognil, povsod so silile v steklenico krušne drobtinice.

Vrnil se je skesan pred nebeška vrata, ker pa ni prinesel čiste vode, ga je sv. Peter zapodil.

Tudi kmetiču je sv. Peter izročil steklenico:

«Pojdi k ribnjaku in prinesi čiste vode!»

Kmetič je bil ves prestrašen. Noge so se mu tresle, ko je stopal proti ribnjaku. Kako naj on zajame čiste vode, on, ki premnogokrat v letu ni opravil, radi prevelikih skrbi in dela, ne jutranje in ne večerne molitve. Zgodaj zjutraj, še preden je prva zarja osvetlila nebo, je bil že na polju; pozno v noč je še delal. Zvečer, še preden je utegnil misliti na molitev, so se mu zaprle trudne oči.

Žalostne misli so kmetu rojile v glavi, ko je nenadoma priletela k njemu velika bela ptica. S kljunom mu je vzela steklenico iz rok in odletela z njo. Kmet se še ni dobro zavedel, ko se je ptica že vrnila. V

kljunu je imela steklenico, steklenica pa je bila napolnjena s čisto vodo. Dala jo je kmetiču in mu dejala:

«Glej, trpin! Prinesla sem ti steklenico čiste vode v zahvalo, ker si tisoče in tisoče mojih bratov in sestic nasitil na svoji njivi. S trudom si njive obdeloval, s svojim znojem si jo gnojil. Žuljave roke tvojih bratov redijo vse, kar je živega v vesoljstvu. Krivični svet te je zasmehoval in preziral, pa vse to si potrpežljivo prenašal. Vrni se k sv. Petru in mu izroči steklenico!»

Bela ptica je izginila, kmetič pa se je vrnil pred nebeško kraljestvo, kjer mu je sv. Peter odprl vrata na stežaj.

Zapisal Ž. Tomišič.

Kraljična na grahu.

D. F.

Živel je nekoč kraljič, ki je hotel imeti za ženo kraljično in sicer pristno in pravo kraljično. Potoval je po vsem svetu, da dobi tako kraljično, toda vedno je bilo nekaj na poti. Kraljičin je bilo vse polno, toda ali so bile res prave, pristne kraljične, tega nikakor ni mogel dognati. Vedno se je pojavilo nekaj, kar se ni ujemalo. Tako se je vrnil domov, žalosten in obupan, ker bi bil tako rad imel pravo in pristno kraljično za ženo.

Nekega večera je nastalo hudo neurje; bliskalo se je in grmelo, dež je lil, da je bila groza. V tem potrka nekdo na mestna vrata in stari kralj stopi, da jih odpre. Bila je kraljična, ki je stala pred vrati. Toda, moj Bog, kakšna je bila od dežja in slabega vremena! Voda ji je curljala z las in obleke. Vkljub temu je trdila tujka, da je kraljična, prava in pristna kraljična.

No, to pa lahko kmalu doženemo! si je mislila stara kraljica, a ni nobenemu nič povedala. Stopila je v spalnico, odgrnila popolnoma posteljo in položila na dno postelje zrno graha. Nanje je položila dvajset žimnic in še dvajset pernic na žimnice.

Tu, na tej postelji naj bi počivala kraljična.

Drugo jutro so jo vprašali, kako je kaj spala.

«Slabo, neznanško slabo!» je odvrnila kraljična, «vso noč nisem mogla zatisniti

očesa! Kdo ve, kaj neki je moralo biti v moji postelji? Ležala sem na nečem trdem, tako da sem po vsem telesu rujava in modra! Bila je strašno huda noč!»

Po tem so spoznali vsi, da je bila prava in pristna kraljična, ki je začutila grah skozi dvajset žimnic in skozi dvajset pernic. Tako občutljiva zamore biti edino le prava in pristna kraljična.

Tako se je kraljevič poročil z njo, kajti tedaj je komaj zvedel, da ima pravo in pristno kraljično; zrno graha je pa prišlo v muzej, kjer je še sedaj, ako ga ni med tem kdo odnesel.

Trije bratje

Živel je mož, ki je imel tri sinove in drugega nič razen hišice, v kateri so stanovali. Po njegovi smrti bi vsak sin rad podedoval hišico, toda očetu so bili vsi trije enako ljubi. Zato ni vedel, kaj početi, da bi nobenega ne užalostil; prodati hiše pa ni hotel, ker jo je bil sam podedoval po svojih starših, sicer bi bil kupnino lahko razdelil. Slednjič se je domislil izhoda in dejal svojim sinovom: «Pojdite v svet, vsak naj se izučí v kaki obrti, in ko se vrnete, dobi hišo oni med vami, ki napravi mojstrsko delo.»

Sinovi so bili s tem zadovoljni. Najstarejši je hotel postati podkovač, drugi brivec, tretji sabljač. Določili so čas, kdaj se zopet snidejo v očetovi hiši, in odšli v daljni svet.

Zgodilo se je, da je vsak med njimi dobil izbornega in veččega mojstra, pri katerem se je dodobra izučil svoje obrti. Kovač je moral kovati kralju konje in dejal je sam sebi: «Meni že ne more zbežati hiša!» Brivec je bril samo odlične gospode in si je tudi predstavljal, da bo hiša njegova. Sabljač je dobil marsikak udar, stisnil zobe in pozabil na bolečine, češ, «če se bojiš bolečin, ne bo hiša nikdar tvoja».

Ko je prišel dogovorjeni čas, so prišli vsi trije domov k svojemu očetu: niso pa vedeli, kako naj pokaže vsak svojo spretnost. Sedeli so pri mizi pred hišo in se pomenkovali.

Nenadoma priteče preko polja zajec. «Kakor bi ga bil poklical,» je dejal brivec, «se je pojavil dolgoušec!» Brivec je nato vzela krožnik in milo, penil je vodo toliko časa, da je prišel zajec bliže, nato je zajca

namazal s penami, letaje ves čas poleg nje, in ga obril tudi v najhujšem teku, ne da bi bil najmanj ranil zajca.

«Ugaja mi,» je dejal oče, «če se druga dva ne potrudita, potem bo hiša tvoja.»

Ni dolgo trajalo, ko pridirja po cesti konj, vprežen v lahek voz. «Sedaj glejte, oče, kaj pa jaz znam,» je rekel kovač, skočil za vozom, odtrgal konju, dirjajoč ves čas poleg nje, vse štiri podkove in mu pribil štiri nove podkove v najhujšem teku.

«Tudi ti si se izkazal,» je rekel oče, «dobro si napravil svoje delo, tako skoraj kakor tvoj brat; sedaj v resnici ne vem, komu med vama naj bi dal hišo.»

V tem je skočil tretji pokonci, rekoč: «Oče, dovolite, da tudi jaz pokažem svojo spretnost!» in ker je prav tedaj začelo deževati, je izdrl svojo sabljo in z njo tako spretno mahal nad svojo glavo, da ni padla niti kapljica dežja nanj; in ko je začelo liti in se je usula ploha, je mahal še hitreje s sabljo in ostal pod njo popolnoma suh, kakor bi bil ves čas pod streho. Ko je oče to videl, se je začudil in izjavil: «Ti si napravil najboljše delo, hiša je tvoja.»

Ostala dva brata sta bila s tem zadovoljna, kakor sta bila že prej obljubila. Ker so se pa imeli vsi trije zelo radi, so ostali vsi trije v hiši in izvrševali vsak svojo obrt. Radi svoje spretnosti so tudi precej zaslužili in živeli zadovoljno do visoke starosti. Ko je zbolel eden med njimi in kmalu nato umrl, sta druga dva tako žalovala za umrlim bratom, da sta tudi ona dva zbolela in kmalu nato umrla. Ker so se tako iskreno ljubili, so pokopali vse tri v skupen grob.

Palčki in solnček.

Pod zeleno smreko
palčki so sedeli,
suhe hruške mleti,
to-le pesem peli:

«Solnček smo ulovili
in ga v luknjo skrili...
Le naj zdaj prikima
huda starka zima,
s snegom vse pobéli;
z našim solnčkom v luknji
mi se bomo grelí...»

Pa je prišla tema,
solnček jim popila;
palčke pomorila
vse je huda zima.

Radivoj Rehar.

Gora vseh gor.

Število žensk, ki so priplezale na ognjenik Etna, je neznatno. Še manjše je število onih žensk, ki so svoje vtise popisale. Ker je stopila Etna radi svojega zadnjega izbruha v ospredje, podajamo čitateljem popis te gore po drzni turistinji Polzerjevi.

Na vzhodni obali Sicilije, tam kjer se spušča pobočje Etna k morju, štrli sedem bazaltnih čeri iz modrega morja. Stara pripovedka ve povedati, da so to tiste skale, o katerih govori Homer, da jih je velikan Polifem zagnal za Odisejevimi tovariši. Ta pripovedka živi še dandanes med ljudstvom in je dala tudi tem sedmim čerem ime: ciklopski otoki. Toda še eden živi prav do današnjih dni: Polifem, enooki, metalec skal, Etna.

Naj imajo druge gore v zgodovini človeštva tudi važnejšo ulogo, Etno, pri Grkih sedež boga Hefajsta, si je bilo izbralo bajeslovje. Izza mnogih bajk se dviga fina potentijca tega ognjenika, modra, pošastna, z nepozabnima dvema črtama, ki se združita s širokim, krasnim zaletom v zasneženi vrh, oni krasni presek Etna, kakor sem ga prvič uzrla z ladje. Gora božanskih bajk!

S kopnega vpliva Etna drugače, manj fatamorganski. Tu so temnosivi lavski stožci njenih prednjih gor, oba Monte Rossi-ja, Monte Nero in Montagnola; na vzhodnem pobočju stoji nepremakljivo tanki dimni steber Fumarole; odpre se nato divje razklani amfiteater doline «de Bove»; človek sluti skrite doline, ki vodijo do vrha... In nenadoma je izgubila Etna svojo modro sanjavost; ni več tako nepristopna, nedosegljiva. S ciklopom se da govoriti — in ga v dveh dneh premagati.

Poldrugo uro sem šla ciklopu naproti, od Catanie do Nicolosi-ja, najviše ležeče vase in izhodišča vseh izletov na vrh gore. Odhod od tu z Antonijem, vodnikom alpinskega društva, in tremi mulami, ki so bile otovorjene s težkimi zavoji ob sedlih. Drva, oglje, živež in sveče so se jim natovorile, odeja povrh, in tako je šlo prav lepo do snežne črte v višini 2800 m.

Prvo srečanje z lavo je fantastično presenečenje, kakršna Etna tako ljubi; jezdili smo skozi vinograde in srebrnosive oljčne gaje in oranžne vrtove in smokovnjake, dokler se ni nenadoma izlila z geranijami prerastla pot v neznansko reko lave. Brez vsakega prehoda, nenadoma je bila lava tu. Še nekaj lopatik, še nekaj opuncij, potem

Pogled s kopnega na Etno.

pa ni bilo nič drugega kakor ogromni kaos visokonakopičenih, steklenotrdih klad črne lave.

Lava l. 1886., lava l. 1892., lava l. 1910. — reka premenja reko in med temi grmadami zastane lave se dvigujejo bljuvalniki, ki so nastali pri takih izbruhih: Monte Gemellaro in Recuperero. Globoko se je zarila naša ozka steza med pepelne holme, od katerih je vsak višji od Vesuva. Vse življenje je izumrlo v tej smrtnožalostni, mračni pokrajini, in če videvamo rastline, niso več ne palme ne smokve, marveč hrasti in bukve, kajti tropični vegetacijski pas je že za nami.

Čim više se dvigamo, tem večji je veličastni boj med izumrlo in živo naravo. Hrastje se redči, breze postajajo nižje in pokvečene, dokler ne postanejo nizke ko bodičevje. Doživimo še zadnje obupno cvetenje, pojav male, nedišeče vijolice; nato se pa pojavijo lavi premočni sobojevniki: močni veter in pomanjkanje vode. Iz vodnjaka pogorele Case Cantoniere pijemo zadnjo vodo, odslej kuhamo čaj na snegu.

V višini 2400 m se začne «regione deserta» in s tem pravo pozorišče vulkanskega pustošenja. Globok peščen pepel, grušč in gramoz lave, bljuvalniki, skalovje in snežnine, to je vse — in še ne vse, kajti ta neutešna pokrajina je čudovito preprosta, v črtah čista, ona združuje na skrivnostni način grozo z lepoto in divjost z mirom.

Na strmi, od viharjev razbičani planoti Bosco del Lago smo prišli v oblake, skozi katere vidimo zdaj pa zdaj gosto dimeči se glavni bljuvalnik. Po osemurnem povzpenjanju zagledamo nenadoma pred sabo v višini 300 m kupolo observatorija, ki spada k vseučilišču v Cataniji. V tej brezljudni mali koči bo treba prebiti mrzlo viharno noč, kajti veter divja tam gori z vso silo. «Un po' d'aria», veterček, mu pravi sicer Antonio, čigar modre oči spominjajo na to, da so vladali v Siciliji nekoč Normani, in ki razlaga vihar po svoje: je to veter, ki ne dovoljuje, da bi kdo stal ob robu žrela pokonci. Majhen oženček pa vkljub temu razpihne na odprti žerjavici, samo da se prostor prav nič ne ogreje, ker morajo ostati vrata radi razvijajočega se dima odprta.

Zunaj divjajo vetrovi okrog hiše. Jugozapadnik na naših gorah se nikdar tako neovirano ne izdivja ko na Etni, ki je ne krije nobeno gorovje, ki se dviga sama samcata v višino in ki jo dosežejo vsi vetrovi z nestrto silo. V tem pa tiči najgloblji in najskrivnostnejši čar te gore, da kraljuje sama samcata. Radi tega so jo imenovali Arabci Monte Džebel — «goro vseh gora».

Bruhajoča Etna.

Mongibello jo imenujejo Sicilijanci še danes, najlepše ime so ji pa dali prebivalci Catanie, od katerih ni bila niti desetina na Etni; «La Montagna» pravijo, ko govore o Etni, in izražajo s tem najvišje, kar se da povedati o njej: Gora...

Nisem dolgo časa strpela pod streho observatorija. Čutila sem, da najlepše komaj pride, da je najlepše tam gori za bežečimi oblaki. Toda teh zadnjih tri sto metrov do roba žrela je zelo strmih in napornih in mrzlih. Osem stopenj pod ničlo, temperatura, ki se mora dozdevati vsakemu grozna, kdor prihaja iz tropične vročine mesta Catanie. Mule so nas bile že davno zapustile, stopamo po globokem peščenem pepelu in

grušču lave, v začetku tudi preko snežnine. Polagoma prenehuje sneg, tla postajajo vroča, kadi se iz njih, vse diši po žveplu in večkrat se izpremene pare, prihajajoče iz ognjenikovega žekna, v debelo tekoče blato. Na robu žrela so pare tako goste, da ne razloči človek v začetku nič drugega ko neizmerno valovanje v zraku, za katerim se skrivajo ogromne sence. Polagoma se doumevajo oblika, postava in vsa veličina glavnega žekna, ki meri tri kilometre v obsegu, in se odkriva v njem malo postransko žekno, ki bluje sunkoma paro iz sebe.

Kako je na vrhu Etne, je skoraj nemogoče popisati. Kdor ni videl, si ne more predstavljati, ker je marsikaj tako fantastično, da prekaša človeško domišljijo. Primerjanje z Vezuvom ni na mestu, kajti kaj ima izbrana gora tvrde Cook & Son-a, kaj žrelo, h kateremu se plača vstopnina, opraviti z vrhom Etne, ki se nahaja osem ur oddaljen od zadnje človeške kočice! Zdelo se mi je, da stojim na kakem drugem svetu, kajti ta samotna, odrevenela pokrajina s svojimi 200 ugaslimi bljuvalniki, z mogočnimi lavišči in golimi skalami sliči bolj kakšni pokrajini na Luni in le, ko se oblaki nekoliko predele in ko oko opazi košček Sicilije, zelena, prijazna brda, spoznam zopet našo Zemljo. Mi smo pa tako visoko nad njo. Pare, ki prihajajo iz vseh odprtih, nam zopet zakrijejo ves razgled.

Hoja ob robu do bljuvalnika iz l. 1911. na severovzhodu, proti kateremu odganja jugozapadnik ves dim in vso paro glavnega žekna, je najsmelejša pot vseh poti. Ona vodi med dvema bljuvalnikoma skozi najgostejši dim in rumeno-žveplene hlapove; na nekem mestu stopimo celo nekoliko v glavno žekno, ker je na tem mestu hoja ob zunanjem robu nemogoča. Obenem pa tuli in žvižga vihar. Če preneha za nekaj sekund, slišimo, kako zamolklo vre in brbota v strašnem prepadu poleg nas. Kako si osvaja domišljijo, to žrelo Etne! Zdaj mislimo, da vidimo inferno — pekel, kakšno prikazen Dantejeve veličine, zdaj imamo občutek, kakor bi bil tu gori ostal še ostanek onega meteža prvih dnevov ustvarja-

nja, ko so divjali elementi s prasketno divjostjo in ko je bila Zemlja še komaj ohlajena zvezda. Zvezda — v tem čarovniškem plesu izgubi človek zvezo z Zemljo in dozdeva se mu, kakor bi se pokorila Etna zakonom kakega drugega planeta.

Odsev resnice tiči v tem vtisu, kajti zdi se, da je Etna v resnici nekaj drugega — o tem bi lahko vodnik Antonio mnogo povedal. Pri zadnjem izbruhu l. 1923. se je razlila zareča reka lave skozi gozd, v katerem so rasle pinije, ne da bi bil nastal požar. Ali ni to, kakor bi imeli tu drugi zakoni svojo veljavo? Toda nepregledna masa lave odtegne zraku toliko kisika za svojo žarečino, da ga ne ostane dovolj za pinije, zato pa tudi ne morejo zgoreti in samo najbližja drevesa stlijo in pooglenijo. Pri istem izbruhu se je razlila druga reka lave čez snežnino, ki se je komaj nekaj ur nato raztopila, Etna, kjer vladajo najhujša nasprotja mirno drugo ob drugem, je bila izločila popolnoma svoj zadnji sneg s tanko plastjo pepela. In ves ta vroči in mrzli, krasni in veličastni prasket draži in vabi z magično silo, da bi se človek zopet in zopet vrnil na vrh Etne. Naj se dogaja karkoli tam gori v območju vulkanskih sil, Etna bo vedno ena sama, Mongibello, «gora vseh gor».

Prizor letošnjega bruhanja Etne.

Cez severni Atlantski ocean.

D. F.

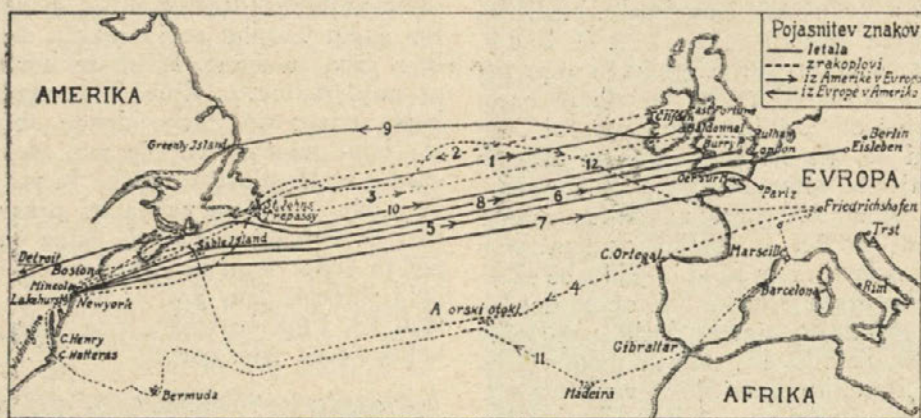
V oktoberski številki t. l. je priobčil «Naš glas» razpravo o «Zrakoplovu in njegovih uspehih». V pričujočem članku se bočemo nekoliko pomeniti o direktnih poletih čez severni Atlantski ocean, naj so se ti poleti izvršili iz Evrope proti Ameriki ali v nasprotni smeri, naj so se izvršili z zrakoplovom ali letalom, le da ni bilo vmesnega postajališča.

Doslej lahko zaznamujemo dvanajst takih uspešnih poletov. Naj jih navedemo po vrsti:

1.) Alcock, Anglež, 14. do 15. junija 1919. Vzletel je z relativno negotovim leta-

3.) Isti major Scott, 9. do 13. julija l. 1919. Njegova vrnitev na Angleško. Preplul je pot iz Mineole v Pulham v pet in sedemdesetih urah na istem zrakoplovu. V Pulhamu je bil zrakoplov spravljn v hangar. Teh dveh poletov smo se spomnili v prejšnjem članku «Zrakoplov in njegovi uspehi» v 4. točki.

4.) Poveljnik dr. Eckener, Nmec, od 12. do 15. oktobra 1924. Vzletel je iz Friedrichshafena ob Bodenskem jezeru in došel v Lakehurst blizu New-Yorka po eden in osemdesetih urah. Pot je bila dolga 8050 km. Polet se je izvršil z zrakoplovom Zeppelinom «LZ 126», ki je ostal Zedinjenim državam kot vojno odškodninska dajatev Nemčije. Zedinjene države so prekrsti-

lom iz St. Johns-a v Novi Fundlandiji, preletel 3040 km dolgo pot in pristal zasilno v Clifdenu na Irskem, kjer se mu je letalo razbilo. Po morju je bilo postavljenih vse polno torpedovk, ki so nadzirale njegov polet, pripravljene, da mu prihite v nesreči na pomoč. Letalo je bilo tipa Vickers-Vimy in je bilo opremljeno z dvema motorjema Rolls-Royce po 350 konjskih sil.

2.) Poveljnik major Scott, Anglež, 2. do 6. julija l. 1919., dobrih štirinajst dni po prvem Alcock-ovem poskusu. Vzletel je iz East Fortune na škotskem in došel v Mineolo (Zedinjene države Severne Amerike). Napravil je 5765 km v sto in osmih urah. Poslužil se je angleškega zrakoplova «R 34», opremljenega s petimi sunbealskimi motorji po 270 konjskih sil. Pristal je gladko in zrakoplov se je privezal k jaboru.

le Zeppelin v «Los Angeles». Zrakoplov je bil opremljen s petimi maybaškimi motorji po 400 konjskih sil. Pristal je gladko in prišel v hangar. Tudi tega poleta smo se spomnili v prej navedenem članku v 5. točki.

5.) Lindbergh, Američan, od 20. do 21. maja l. 1927. Zmagal je razdaljo iz New-Yorka v Pariz, dolgo 5800 km, v tri in tridesetih urah in pol. Njegovo letalo, enokrovník ryanskega tipa «Spirit of St. Louis» po imenu, je bilo opremljeno z enim motorjem Wright-Whirlwind, ki je razvijal 200 konjskih sil. Njegov uspeh, ki je naravnost očaral vse letalce tostran in onstran oceana, je spodbudil mnogo posnemovalcev.

6.) Chamberlin, Američan, od 4. do 6. junija l. 1927. Iz New-Yorka do Kottbusa (100 km južno od Berlina). 6294 km

dolgo pot je napravil v tri in štiridesetih urah. Chamberlin je imel spremljevalca v osebi milijonarja Levine-a. Uporabila sta enokrovnik italijanskega inženirja Bellanca, ki je bil opremljen s sličnim motorjem kakor «Spirit of St. Louis». Letalo «Miss Columbia» je najprej pristalo v Kottbusu radi pomanjkanja bencina, nato pa pri Eis-lebenu zasilno in si je polomilo vijak.

7.) Byrd, Američan, od 29. junija do 1. julija 1927. 5600 km dolgo pot iz New-Yorka do Ver-a sur Mer na Francoskem je preletel Fokkerjev enokrovnik «Amerika» v štiridesetih urah. Opremljen je bil s tremi popolnoma enakimi motorji, kakršni so bili na Lindberghovem in Chamberlinovem letalu. Letalo je padlo v morje blizu obali in se popolnoma razbilo. Letalec in trije njegovi spremljevalci so se rešili.

8.) Brock in Schlee, Američana, od 27. do 28. avgusta l. 1927. Dvignila sta se v Detroitu v Ameriki, pristala v Londonu, ki je bil tudi njun cilj. Letela sta s Stinsonovim enokrovnikom. Motor je bil istega tipa kakor pri prejšnjih treh. Dosegla sta svoj cilj brez posebnega pripetljaja.

9.) Kohl, Nmec, od 12. do 13. aprila l. 1928. Iz Baldonnella na Irskem do Greenly Island-a v Kanadi. Preletel je z dvema spremljevalcema 3100 km v šest in tridesetih urah in pol na Junkersovem letalu «Bremen». Pristal je za silo, pri tem sta se polomila letalu podstavek in vijak. Bil je to prvi polet čez Atlantski ocean z letalom v smeri iz Evrope proti Ameriki.

10.) Stulz, Američan, od 17. do 18. junija l. 1928. Preletel je 3100 km v dva in dvajsetih urah iz Trepassy-ja v Novi Fundlandiji v Burry Port na Angleškem. Letel je na fokkerskem enokrovniku, opremljenem s tremi motorji Wright-Whirlwind po 200 konjskih sil. Pristal je gladko, a prisiljen.

11.) Poveljnik dr. Eckener, Nmec, od 11. do 15. oktobra. Iz Friedrichshafena ob Bodenskem jezeru do new-yorškega letališča Lakehursta, napravil je 10.000 km v sto enajstih urah z zrakoplovom «Grafom Zeppelinom «LZ 127», opremljenim s petimi maybaškimi motorji po 550 konjskih sil. Pristal je po viharinem poletu na cilju.

12.) Poveljnik dr. Eckener, povratek z istim zrakoplovom iz Amerike v domovino. Od 29. oktobra iz Lakehursta do 1. novembra v Friedrichshafen. Polet je trajal eden in sedemdeset ur.

Od teh dvanajstih uspelih poletov jih je imelo osem smer iz Amerike proti Evropi in samo štirje iz Evrope proti Ameriki. Pet poletov je bilo napravljenih z zrakoplovi, sedem poletov pa z letali. Vsa letala so bila zgrajena za polete na kopnem, le Stulz je uporabil vodno letalo, hidroplan. Tekmovali so Angleži s tremi poleti, Nemci s štirimi poleti, Američani s petimi poleti.

Naj se na tem mestu spomnimo tudi zrtev, ki jih je doslej zahteval ocean od drznih letalcev.

Francoza Nungesser in Colli sta vzletela 8. maja l. 1927. iz pariškega letališča Le Bourget. Hamilton z opazovalcem in princezinja Löwenstein se je dvignil 31. avgusta l. 1927. na Angleškem z letalom «St. Raphael»-om. Tema dvema letaloma so sledili v kratkih presledkih «Old Glory» z Bertrandom (6. novembra l. 1927.) in «Sir John Carling» s Tully-jem (en dan pozneje). Smrt sta našla nadalje Graysonova in Elsie Mackay-eva s svojima spremljevalcema in v oktobru l. 1928. lahkomišelni MacDonald, ki je nameraval premagati daljavo iz Amerike v Evropo z letalom najmanjšega tipa.

Državice.

Dne 12. novembra 1928. je obhajal knez Ivan II. Lichtensteinski svoj sedemdesetletni vladarski jubilej. Poplava reke Rena, ki je v minulem letu povzročila med Švico in Avstrijo ležeči deželici toliko škode, in goljufija, po kateri je bila pred kratkim oškodovana hranilnica in posojilnica v Vaduzu, sta v zadnjem času večkrat spravili v časopisje malo kneževino, ki je posebnost v sredini Evrope. Toda ona ni sama, so še druge državice, ki so si znale ohraniti skozi viharje raznih dob svoje življenje. Le s težavo jih izsledimo na zemljevidu.

Oglejmo si najprej Andoro, ki leži na južnem vznožju vzhodnih Pirenej. Ta republika meri le 452 štirjaških kilometrov in šteje samo 6000 prebivalcev. Tudi o tej se je zadnje mesece govorilo. Francoski fi-

nančniki so namreč nameravali ustanoviti v njej veliko igralnico. Zgodovina te države sega v deveto stoletje. Takratni prebivalci so pomagali sinu Karla Velikega v njegovem boju zoper Mavre. Iz hvaležnosti za izkazane usluge je dobila dežela državno samostojnost. Tri sto let je trajala ta slava. Nato se je pa polastil državljanov strah, da bi se država lahko zapletla v kako vojno, za katero se niso prebivalci nič kaj navduševali. Zato so se prostovoljno podali l. 1278. pod francosko in špansko nadvlado. Za zaščito so plačevali na leto 960 frankov Franciji in 460 peset škofu Seude Urgel. Vladarske posle so opravljali za dobo petih let izvoljen predsednik in štiri in dvajset poslancev, ki so se sestali štiri krat na leto in so vsakokrat v dveh dneh rešili vse zadeve. Andora je imela nekoč tudi svojo revolucijo. Upor, ki je pretresal deželo pred nekaj leti prav na narodni praznik, kaže, kake skrbi tarejo male države. Naprednejša stranka je hotela uvesti kot godala gosli in rogove mesto starinskih tamburinov. Le z največjo težavo se je tedaj preprečilo prelivanje krvi. Še pred nedavnim časom bi bilo lahko prišlo do zunanje-političnih zapletkov. Dva drzna Američana sta hotela ustanoviti v Andori časnik. Če bi ne bila zapustila dežele ponoči, bi ju bili razdraženi Andorci napadli in nabili.

Tudi v Pirenejah, in sicer zapadno od Andore, leži republika Gaust. Tudi njena zgodovina sega do časov Karla Velikega. Samo da je ta republika manjša od Andore, saj šteje samo sto in osemdeset prebivalcev. Tihotapstvo je tako rekoč po zakonih dovoljena obrt, s katero se bavi večina državljanov.

Nadalje obstoja republika San Marino južno od Benetk. Ustanovil jo je za časa preganjanja Kristjanov pod rimskim cesarjem Dioklecijanom l. 350. sveti Marinij; sedaj šteje nekaj manj ko trinajest tisoč prebivalcev. Prištevá se lahko torej k «velikim» državicam. Usodo države vodi poseben svet šestdesetih tako zvanih «patres» očetov, ki jim načelujeta dva konzula, «capitani reggenti», ki se vsako leto dvakrat menjata. Armada šteje šestdeset mož, ki opravljajo tudi policijsko službo. Republika stoji pod italijansko zaščito.

Država posebne vrste je na otoku Runoeju v rigajskem zalivu vzhodnega morja. Tam živi kakih štiri sto švedsko govorečih ribičev, ki trde, da sega njihova zgodovina daleč nazaj. Tudi oni niso hoteli stopiti ne v rusko ne v švedsko zaščito, tudi se ni doclejš njihova neodvisnost še nikdar niti najmanj dotaknila. Celo Letska, v koje območje spada ta država, pusti tem čudakom njihovo stoletja staro svobodo.

V Tihem oceanu leži republika Pitcairn. Leta 1790, je nastal na neki angleški ladji upor. Devet upornih mornarjev je bilo izpostavljenih na skalnat otok. Čeprav meri ta otok le nekaj štirjaških kilometrov, se je posrečilo, obdelati ga, in sicer jim je pri tem pomagalo nekaj polineških žensk. Njihovo potomstvo šteje danes že skoraj dve sto duš. Prebivalstvo govori zmes angleškega in tahitskega jezika in je vse po adventistični veri krščeno. V poslanski zbornici sedi sedem poslancev, ki skupno rešujejo vladne posle.

Svojevrstna je končno prastara meniška republika Hagion Oras (Sveta Gora), ki leži v atoškem gorovju. Vséga skupaj obsega dve sto štirjaških kilometrov, na teh je dvajset samostanov in deset neduhovniških vasi, menihov je šest tisoč, ki pripadajo vsem narodnostim na svetu. Predsednik te cerkvene države, ki je ne sme prestopiti ženska noga, je nadopat, njegova prestolnica je samostan Laura, v katerem se nahaja poleg drugih zanimivih starin tudi knjižnica, ki šteje nad trinajest tisoč dragocenih rokopisov. Menihi se bavijo z znanstvenimi študiji in se preživljajo z živinorejo in poljedelstvom. Mnoge gorske trdnjave s starimi, deloma zarjavelimi topovi pridružijo tej posebnosti še grotesko.

Toda nimamo samo pritlikavih republik, imamo tudi nekaj pritlikavih monarhij, nasproti katerim je kneževina Lichtensteinska nekaka velesila. Najmanjše kraljestvo na svetu je v največji bližini Anglije. Na otoku Bardsey-u ob wališki obali pod angleško vrhovno oblastjo je monarhija, ki šteje samo petdeset podložnikov. (V vsakem srednje velikem romanu nastopa več oseb, nego jih šteje to kraljestvo.) Prebivalci si izvolijo kralja iz svoje srede; vlada jim do svoje smrti. Ob priliki izvolitve ga okrase slovesno s staro bronasto krono, ki

so jo nosili baje sami kralji waleški. Anglija je bila nekoč pri sestavi političnih območij prezrla to državo in ta napaka je omogočila kraljevini njen nadaljni obstoj.

Najmanjša dedna monarhija je pa kraljevina Tavorara pod italijansko zaščito. Ta kraljevina se je večkrat imenovala po časopisju, ko se je v januarju l. 1928. izvršila izpremema na prestolu. Tu je umrl namreč v starosti štiri in osemdesetih let kralj Karl I. Sledil mu je njegov sin Pavel II. Ta dinastija je razmeroma še zelo mlada. Nastala je tako rekoč iz neke šale. Leta 1843. je obiskal kralj Karl I. sardinijski otok Tavoraro, na katerem je živelo kakih sto pastirjev. Ob tej priliki je dejal nekako hudomušno najstarejšemu med pastirji, nekemu Josipu Bartholeonu: «Jaz sem kralj Sardinije in vi ste kralj Tavorare.» Bartholeon je smatral to izjavo za resno in posrečilo se mu je, da si je dal l. 1862. po zedinjenju Italije potrditi kraljevo dostojanstvo. Začel je vladati kot Josip I. Za njim je vladal Pavel I., temu je sledil, kakor smo že prej omenili, pred kratkim umrl Karl I.

Mati in otrok.

Gizela Majeva.

Iz moža in žene izhajajo otroci. Nove sile se odtekajo od njiju neizmernemu morju, človeštvu, v naročje.

Kako bi se zakonca ne potrudila, vliti bisernih kapljic v morje človeštva? Vse lastne vrednosti, zmožnosti in nezmožnosti položita zakonca v svoje dete. Kar sta pridobila na duševni moči in srčni kulturi v medsebojnem izpopolnjevanju, prenašata na svojo deco. Čim več sta dosegla in pridobila, tem več oddajata.

Mož in žena, oba sta poklicana, da vzgajata svojo deco, da jo čuvata in ji kažeta pot v življenje. Otroci naj vzrastejo v samostojna bitja, po ljubezni vezana na svojce, po dolžnosti na človeštvo. Ne sužnji in ne slabiči bi ne smeli izhajati iz družin, pač pa za življenje zmožni, delavni ljudje, ki vedo, kaj dolgujejo Stvarniku, sebi in bližnjemu.

Oba, mož in žena, vplivata na svojo deco s svojim vzgledom, z vso svojo osebnostjo; iz besede in dejanja obeh črpa otrok svojo duševno hrano. Harmonija, ki vlada med

zakoncema, se nehote preliva v mlada bitja. Neizbrisen je pečat, ki ga vtisne oče v značaj svojega sina in svoje hčere. Nevenljiva so čuvstva, podedovana po materi. Njen vpliv je večen. Svoje telesne in duševne moči izmozga otrok iz materine ljubezni in njenega trpljenja.

Lepša je naloga matere, a težja. Oče je otroku kažipot, mati solnce ob belem dnevu, zvezda vodnica v noči.

V čem obstoji glavno poslanstvo matere?

Pomembno in potrebno je njeno podrobno delo, potrebna njena požrtvovalnost, njena skrb za telesno zdravje in blagostanje otrokovo. To je najlažja stran materinstva; narekuje jo instinkt. Važnejša in vzvišenejša je duhovna opora, ki jo nudi mati svojemu otroku spontano, a zavedno.

To je njena glavna in težka naloga. Za to nalogo se mora dobro pripraviti.

Mati ljubi svojega otroka s svojo telesnostjo in s svojim srcem. Iz te ljubezni raste nezavedno vsa materinska dolžnost tudi nepripravljene matere, če le živi v njej čut materinstva.

Njena telesna ljubezen meji na materialnosti in se preliva v skrb za telesne potrebe. Ta preneha z otrokovo samostojnostjo.

Neizčrpna je ljubezen do otroka, ki živi v materinem srcu. Ta ljubezen se ne ohladi v teku let in živi še preko groba. Ne uničijo je razočaranje, ne prevara, ne osamelost.

Resnična materinska ljubezen se ne opira na dolžnosti in pravice, ki jih narekuje staršem in otrokom človeški razum. Ona ne dela razlike med prvim in slednjim otrokom, med hčerjo in sinom, med nadarjenim in nenadarjenim, med lepim in grdím. Prava materinska ljubezen se žrtvuje za vse enako, čuva, trpi in odpušča. Prava mati ne pridiguje, ne uči neprestano, a je otroku v vsem prava vzgojiteljica; s svojim molkom in s svojim vzgledom vzbuja v otrocih plemenite misli in navdahnjenja ter vzpodbuja otroka, da dela dobro in opušča slabo. Njena strogost — ko je potrebna — izvira iz ljubezni, zato ne meji nikdar na krutost in brezobzirnost: kazen, ki jo deli, ji skrivaj privabi solzo v oko. Če je otrok razburjen, ne zre mati nanj z

zaničevanjem, pač pa z nasmehom, da omili in zbrše otrokovo nevoljo. Če je otrok nesrečen po lastni krivdi, je mati prva in edina, ki trpi ž njim. Ne očita mu, ampak mu dejanski pomaga.

Le mati, ki tako ljubi, je vredna materinstva. Le iz matere, ki živi v posvečenem zakonu s pravim možem, se rodi otrok, ki raste njej v veselje in človeštvu v korist. In le otrok iz zakona pravega moža in pra-

ve žene je kot biserna rosna kaplja, ki oživlja in olepšava življenje staršev.

Kaj je z otrokom, ki ne izhaja iz zakona pravega moža in prave žene?

Iz nesoglasja se razvije le nesoglasje. Mati se muči, da bi jo otrok razumel, otrok se sili, da bi jo dosegel. Žalostno je dejstvo, da najčešče v takih družinah ni prave duhovne zveze med materjo in otrokom. Ni težko uganiti, zakaj je ni.

Soča pri Sv. Luciji.

Letni časi in zdravje.

Angina.

Ob prehodu ustne dupline v žrelo nahajamo na vsaki njegovi strani v nekakih gubah sluznice, ki jima pravimo nebna obloka, po eno — mandeljnu po obliki in velikosti podobno — tvorbo, imenovano nebna bezgavka. Kakšen pomen imata in čemu služita omenjeni nebni bezgavki, ni še povsem ugotovljeno. Dosedanja izkušnja nas uči, da njihova nasilna odstranitev nima nikakih posledic za naš organizem. Glavna naloga nebni bezgavk bi po mnenju mnogih obstojala v tem, da vsrkavajo različne bolezenske klice, ki prihajajo v naše telo bodisi z dihanjem bodisi s sprejemanjem hrane. S tem, da nebni bezgavki preprečita pot bolezenskim kalem v naš organizem, bi opravljali nekako službo predstraže, ki je v stanju, do gotove meje, odbiti naval sovražnika in ga deloma tudi uničiti. Na drugi strani pa sta nebni bezgavki radi pravkar omenjene lastnosti podvrženi v precejšnji meri raznim infekcijskim boleznim in nam obenem predstavljata nekak vhod za razne bolezenske kali, kot recimo škrlatinke, davice, po najnovejših teorijah tudi trebušnega legarja itd. Sicer pa, kot rečeno, si o pomenu in važnosti nebni bezgavk še nismo docela na jasnem.

Angina ni nič drugega nego vnetje nebni bezgavk in mehkega neba.

Vnetje nebni bezgavk je kaj pogosta prikazen mrzle letne dobe in posebno rada nastopa kot posledica prehlada, pa tudi bolezenske kali imajo važno ulogo pri porajanju raznih vrst angine. Včasih se angina celo javlja v obliki lahkih epidemij, in sicer ne samo v zimski dobi, ampak tudi poleti, to pa posebno tam, kjer prebiva mnogo ljudi v enem in istem prostoru, kot n. pr. v vojašnicah, bolnišnicah, itd. Mnogi, posebno taki, ki so že od rojstva obdarjeni z razmeroma velikimi nebni bezgavkami, pogostokrat in takorekoč za vsak prazen nič obole na angini.

Angino lažje narave (takozvane kataralne oblike) spoznamo po rdeči barvi, ki jo dobijo bezgavki in mehko nebo radi vnetja. To opazimo, če potisnemo s kakim ploščatim predmetom jezik navzdol, da omogočimo pogled v žrelo. Včasih pa sta nebni bezgavki tako majhni, da nam jih na ta preprost način ni mogoče opaziti.

Vnetje nebni bezgavk se javlja v bolečinskih občutkih v žrelu in vratu, ki se stopnjujejo pri požiranju, tako da je bolniku vsak grizljaj spremenjen ob bolečin. Bolnik ima tudi občutek, kot bi ga neprestano nekaj zbadalo in ščipalo v goltancu. V večini slučajev se tem znakom pridruži še povišanje telesne toplote, ki se v nekaj urah dvigne lahko do občutne višine. Bolnik muči glavobol in navdaja ga občutek splošne zbitosti.

Vse to traja navadno le par dni. Kataralna angina ne krije v sebi nikakih posebnih nevarnosti.

Pri drugi vrsti angine najdemo nebni bezgavki ne samo otekli in rdeči, ampak tudi obloženi z nekakim rumenkastim izpuščajem, ki je po svoji barvi v marsičem sličen barvi okajene slanine. Obložki so sestavljeni iz majhnih, zamaškomo podobnih tvorbo, ki se pogrezajo v nebne bezgavke in ki se dadò s pritiskom z lahkoto odstraniti.

Ta vrsta angine nastopa akutno, izbruhne s precejšnjo silovitostjo. Telesna temperatura je vedno visoka (do 40° C) in tudi vsi ostali prej imenovani znaki splošne oboletosti organizma prihajajo mnogo bolj do izraza nego pri kataralni angini. Žleze bezgavke na vratu ob tej priliki navadno nabreknejo. Bolezen in vsi njeni znaki pod ugodnimi razmerami popolnoma izginejo tekom par dni. Po preteku treh dni telesna temperatura navadno pade na normalo. Ta vrsta angine pa krije v sebi dokaj več nevarnosti nego prva. Pred vsem lahko povzroči, da se ena ali druga nebna bezgavka ožgoji, kar se javlja v hudih bolečinah, ki se širijo od vratu tja do ušes in ki se stopnjujejo do neznosnosti pri požiranju, radi česar je zauživanje hrane zelo otežkočeno. Vse to traja toliko časa, dokler gnojno oteklino na nebni bezgavki ne urežemo in je na ta način rešimo gnoja, ali pa dotlej, dokler se omenjena oteklina sama ne razpoči. V hujšem slučaju se gnojenje od nebni bezgavk lahko razširi na ustno duplino.

Razlikujemo še druge vrste angine ali vnetja nebni bezgavk, ki so mnogo bolj nevarne negoli ravnokar omenjene, katerih ugotovitev je pa dokaj težka in jih radi tega ne bomo navajali na tem mestu.

Pri otrocih moramo biti skrajno previdni pri precejanju vnetja nebni bezgavk, kajti v tej dobi je davica ali difterija najbolj pogosta prikazen in je v marsičem slična pravi angini, tako da je včasih težko razločiti eno bolezen od druge. Najznačilnejši znaki davice v početku razvoja, razen zvišane telesne toplote na 38-39 C, obstojajo v prisotnosti nekakih kožnatih obložkov rumenkaste ali belkasto sive barve, ki se raztegnejo v prave mreže in pokrivajo med drugim tudi nebni bezgavki ter strani nebnega jezička. Vse to sliči raznim anginam. Zato ne smemo v otroški dobi vnetja nebni bezgavk vzeti preveč na lahko, marveč je bolje, da smo v takšnih slučajih raje preveč previdni nego premalo.

Po prenehanju vseh vidnih bolezenskih znakov vnetja nebni bezgavk, angina včasih ne preneha popolnoma, ampak se vnetje nadaljuje v kronični obliki in ima za posledico večje ali manjše otekanje nebni bezgavk. Potom primerne pritiska je mogoče v takih slučajih izbiti iz bezgavk noko rumenkasto oz. rujavkasto tekočinsko snov.

Bolnik čuti navadno v grlu neko nadležno sčegelanje, takšno, kot da bi se v goltancu nahajalo neko tuje telo. Iz ust se širi neprijeten duh.

Tako bolni ljudje niso samo podvrženi od časa do časa akutnim vnetjem nebnih bezgavk, ampak obstaja zanje tudi nevarnost, da najde, radi kroničnih sprememb na bezgavkah, svojo pot v njihovo telo cela vrst raznih povzročiteljev boleznih, kot so to oni sklepnega revmatizma kužnega značaja in pa vnetje ledvic.

Zdravljenje kataralne angine obstoja v tem, da ovivamo vrat z mrzlimi obkladki in da si po večkrat na dan izpiramo usta bodisi z kamiličnim izcedkom ali pa z raztopino vodikovega superoksida. Proti prehudemu vnetju je priporočljivo pozirati majhne košččke ledu. Proti mrzlici nam more služiti aspirin. Ako se pojavi na vnetih nebnih bezgavkah gnojna otekline, je dobro sprva poslužiti se jako mrzlih obkladkov okoli vratu in si izpirati usta in žrelo z jako toplim kamiličnim čajem. Pozneje, ko gnojna otekline, kot pravimo, do dobra dozori, je najbolje, da nam jo zdravnik prereže.

Pri kroničnem vnetju nebnih bezgavk je najbolj priporočljivo, da si jih damo odstraniti kirurškim potom, kar se zvrši hitro, brez nevarnosti in brez posebnih bolečin. Na ta način odstrani nož ne samo vse one neprijetnosti, ki jih človek pri kroničnem vnetju nebnih bezgavk občuti, ampak je obenem odstranjena nevarnost kvarnih posledic, ki jih tako vnetje lahko ima za ves organizem.

Piše dr. Josip Potrata.

Naše slike.

Antonio Allegri da Correggio.

Antonio Allegri, ki je drugače znan po svojem rojstnem kraju Correggio, je izmed vseh renesančnih umetnikov najmanj renesančen. Ena izmed najpoglavitejših osnov renesančne kulture je brez dvoma pojem osebnosti. Srednjeveški človek je bil le neznaten del velikega a brezlikega mnoštva; šele pozneje se je v človeku razvil smisel za osebnost, to se pravi: človek se je šele v renesanci zavedel svojih osebnih sposobnosti in je skušal te svoje duševne in telesne vrednote tudi uveljaviti. Tako je vznikla na eni strani skupina slavohlepnežev, ki je stremela po nesmrtnosti in si jo skušala priboriti celo z zločinom, na drugi strani peščica pravih veleumov, ki so mrzlično iskali Resnico na vseh poljih človeškega udejstvovanja. Correggio ne spada ne k enim ne k drugim. Rojen v dobi, ko je renesanca v svojem največjem razmahu, ko se vsakdo trudi, da bi se na kakršenkoli način ovekovečil, živi svoje življenje povprečnega meščana skromno in umerjeno. Tekom svojega življenja se ni znal prav posebno uveljaviti. Njegovi sorojaki niso čutili potrebe, da bi ohranili potomcem njegov življenjepis ali celo portret, tako da sta nam povsem neznana i zunanost njegova i potek njegovega življenja. Edino njegove slike in nekaj listin, ki govorijo zgolj o kupčijah, dediščinah in kumovanju, nam pričajo o posameznih stopnjah njegovega umetnostnega snovanja. Tudi letnica njegovega rojstva nam je neznana in umetnostni zgodovinarji so se odločili

za leto 1494. le po več ali manj vgrodstojnem ugibanju na podlagi neke ohranjene listine, kateri daje večjo veljavo neko ustno izročilo, ki trdi, da je Correggio umrl (5. III. 1534.) v Correggio približno štirideset let star. Kakor je njegovo rojstvo zavito v meglo, tako nam tudi o njegovem življenju ni veliko znanega. Svojo mladost je preživel v rojstnem kraju Correggio, pozneje je bil nekaj časa v Modeni pri slikarju Bianchiniju, večji del svojega življenja pa je preživel v Parmi. Ali je bil v Benetkah in v Rimu, ni znano; rešitev tega vprašanja bi bila velikega pomena za splošno oceno njegovega slikarskega snovanja, ker je splošno prepričanje, da bi se morala njegova umetnost vsekakor drugače razviti, ako bi bil prišel v dotiko z drugimi velikimi umetniki renesančnega slikarstva. Na tak način je seveda težko oceniti njegovo delovanje v razmerju z njegovim življenjem in z njegovo okolico, ker se mora ocenjevalec opirati zgolj na podrejene vrednote njegovih slik kot takih.

Rekel sem, da je Correggio izmed vseh renesančnih umetnikov najmanj renesančen, a to se nanaša zgolj na njegovo osebnost, kar bo razumljivo, ako pomislimo, da so mu bili sodobniki Leonardo, Michelangelo in Raffaello. Drugače so vsebinske in tehnične vrednote njegovega slikarstva: kult telesa, smisel do narave, bajeslovne zamisli, in dr., v popolnem soglasju z dabo, v kateri je živel. Njegove Madone so pred vsem ženske, ki so izgubile sleherno božansko zamaknjenost. Ena izmed njegovih Madon nosi celo podnaslov «Ciganka» (La Zingarella), kar se sicer nanaša zgolj na ruto, ki jo ima Mati božja na glavi, kar pa je vendarle zelo značilno za pojmovanje verskih vrednot v dobi Correggiovega življenja. Ravnotako so njegovi angelčki živahni pobalini, ki vtikajo svoj radovedni nosek tudi tja, kamor bi ga ne smeli. Angelčki in «putti» so njegova posebnost. V njegovih velikih stropnih kompozicijah kar mrgoli teh mladih bitij, ki s svojim prekipevačim življenjem razgibajo sleherno mrtvo vez. Sploh se je Correggio v svojih afreskih mojstrsko izkazal v neizčrpnosti domislekov. Strop v ženskem samostanu Sv. Pavla v Parmi je zanimiv še z drugega stališča. Prednica samostana, neka dama iz odlične plemiške rodovine, je želela imeti spalnico s poslikanim stropom. Pri tem pa si ni izbrala mogoče kake svetopisemske zamisli, marveč baš one poganske lovke scene boginje Diane, ki so bile v tistih časih visoko v čišlih. Tu se je Correggio tedaj prvič poslužil onega klasičnega bajeslovja, h kateremu se je koncem svojega življenja vrnil, zato da je spočel slikarski cikelus «Jupitrovih ljubezni». Da mu je ta zamisel bila silno po godu, smemo sklepati ne le na podlagi dovršenosti omenjenih slik, marveč tudi z ozirom na dejstvo, da se je rad podpisoval z latinskima imenoma Laetus in Lieto, kar ni nič drugega kot prevod priimka Allegri (Veseli). Ta priimek odgovarja sicer popolnoma njegovi duševnosti. Correggio pravega trpljenja ni poznal in v svojih slikah se je držal vselej veselih dogodkov. Če se je kdaj oddaljil od tega načela, je bilo to vedno v njegovo škodo, kar vidimo pri onih slikah, ki nam kažejo trpljenje Jezusovo in ki niso baš posrečene. Glavna zasluga njegove umet-

nosti pa tleči v dveh tehničnih domislekih, spričo katerih je postal Correggio predhodnik novega baročnega slikarstva.

Baročna umetnost je prav za prav plod verske protireforme, četudi se njeni znaki opažajo že v prvi polovici 16. stoletja. Trentski visoki cerkveni zbor, ki je bil sklican zato, da sklepa o korakih, ki se imajo ukreniti proti protéstantovski nevarnosti, je določil v glavnem tudi osnovne zakone novega umetnostnega razdobja. Strogo nadzorstvo, ki se je odslej izvajalo nad kulturnim udejstvovanjem, je omejilo vsak svobodni polet. Človeški duh, ki se je v renesanci razmahnil z vsemi svojimi svežimi silami, je moral nenadoma kloniti pod pritiskom razmer in to vprav takrat, ko je bilo pričakovati, da bo dosegel svojo največjo popolnost. Jasen izraz te dobe je na primer cerkvena arhitektura. Če se ustavite pred katerokoli jezuitsko cerkvijo, boste takoj zapazili nekaj zadržanega; neko silno življensko silo, ki hoče na dan, a se mora zadržati radi razmer, ki jo pritisakajo k tlom. Oboki se nenadoma pretrgajo, ker jih mora zlomiti teža strehe in kupole. Stebri in pilastri se v zadnjih smrtonosnih krčih bližajo, družijo, razmnožijo, kakor bi hoteli združiti vse svoje še preostale moči v kljubovanju proti uničujoči sili. Okna, zmečkana med oboki, se začudeno vprašujejo, odkod ta tesnoba, ta neprodušnost, ki jim kratita pravico obstoja. Če pa vstopite v cerkev, dvignete pogled kvišku in se zagledate v strop, tedaj se vam zdi, da ste na prostem in da se vam je nebo odprlo: Jezus, Marija, apostoli, očaki in angeli sedijo na oblakih v pravem sladostrastju barv in luči. Arhitektura stavbe se je nekje nenadoma pretrgala in se izgubila v neskončnost. Correggio se je tega tehničnega domisleka poslužil prvič v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Parmi, kjer je v kupolo naslikal «Kronanje Marije» in ga pozneje ponovil z večjim uspehom v parmskem Domu, kjer je naslikal «Marijin vnebovohod». Ta bistveni element baročnega slikarstva je Correggio prenesel tudi v svoje slike, kar vidimo lahko na našem «Rojstvu», kjer se je v levem kotu odprlo nenadoma nebo in so se angeli na oblakih spustili na zemljo. Ista slika je zanimiva tudi radi drugega načela baročnega slikarstva to je radi razsvetljave. Prizor je razsvetljen simbolično, ker ni vir svetlobe, ki izžareva iz Deteta, v ničemer fizično utemeljen. S takim simboličnim razsvetljevanjem se dado doseči lepi svetlobni učinki, kar vidimo posebno pri Rembrandtu (glej Naš glas 1927, šte. 4), ki je vse svoje slikarsko snovanje izvajal iz tega tehničnega domisleka.

* O Kristovem rojstvu poročata sv. Luka in sv. Matej. V Evangeliju sv. Luke (2, 1—14) je napisano:

«Tisti čas je prišlo povelje od cesarja Avgusta, naj se popiše ves svet. To popisovanje je bilo prvo pod Kvirinijem, oblastnikom v Siriji. In vsi so se šli popisat, vsak v svoje mesto. Šel je tedaj tudi Jožef iz Galileje, iz mesta Nazaret, v Judejo, v Davidovo mesto, ki se imenuje Betlehem, zato ker je bil iz hiše in rodovine Davidove, da bi se popisal z Marijo, svojo zaročeno ženo, ki je bila noseča. Prigodilo se je, ko sta bila tam, da so se

dopolnili dnevi, da bi porodila in porodila je sina prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jasli, ker za njiju ni bilo prostora v hiši.

In pastirji so čuli pod milim nebom v tistem kraju in bili na nočnih stražah pri svoji čredi. In glej, angel Gospodov stoji pri njih, obsije jih božja svetloba in silno se prestrašijo. In angel jim reče: «Ne bojte se, zakaj glejte, oznanjam vam dobro vest, ki bo v veliko veselje vsemu ljudstvu! Da nes se vam je v mestu Davidovem rodil Zveličar, ki je Kristus Gospod. In to vam bo v znamenje: Našli boste Dete, v plenice povito in v jasli položeno.»

In zdajci je bila pri angelu množica nebeske vojske, ki so Boga hvalili in rekli: «Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!»

Sv. Matej se z rojstvom kot takim ne bavi, govori pa o sv. Treh kraljih, ki jih sv. Luka zamolčuje. Na podlagi teh dveh pismenih poročil je nastala vsa ikonografija Kristovega rojstva. Nekaj elementov so doprinesli tudi laži-evangeliji in pa prerokovanje Izaije, kjer se napoveduje sledeče: «Vol razlikuje svojega gospodarja in osel korito svojega gospodarja, a Izrael me ni spoznal in narod moj me ni razumel.» Le na tak način je razumljivo, odkod osel in vol pri Kristovem rojstvu, četudi so hoteli dati cerkveni očetje dejstvu simbolični pomen. Prvi plod likovne umetnosti, ki bi naj se nanašal na Jezusovo rojstvo, je neki nagrobni relief, ki je nastal nekako v IV. stoletju. Na njem je upodobljeno Dete v plenica, ki leži na sirovi deski. Njemu ob strani sta osel in vol. Pozneje se je Rojstvo upodabljalo na najrazličnejše načine, dokler ni doseglo v Correggiu svoj najpopolnejši izraz. Correggio se je pri tem poslužil Evangelija sv. Luke, prerokovanja Izaije in one renesančne tradicije, ki je postavila Rojstvo med razvaline razkošnega poslopja. Ta domisek, ki ni v skladu s svetopisemskim izročilom, je pa utemeljen z dejstvom, da so se renesančni slikarji kaj radi posluževali raznih arheoloških prituklin in to z ozirom na dejstvo, da se je tedanja družba zelo zanimala za klasično umetnost in izkapanine. Pod mogočnim stebrom leži Dete v jasli, ki ga Mati božja neguje. Na levi so dve ženski in orjaški pastir, ki so se odzvali angelovemu vabilu in prihiteli počastit rojstvo Zveličarjevo. V ozadju na desni je sv. Jožef z oslom. Kakor rečeno, prihaja svetloba iz Deteta in razsvetljuje okoli stoječe in angele na oblakih. Drugače je vse naokrog tema. Spričo tega svetlobnega učinka je slika zadobila podnaslov «Noč».

Correggio je sliko izdelal na naročilo nekega Alberta Pratonerija iz Reggia v Emiliji. Izvirna pogodba je ohranjena in nosi datum 14. okt. 1522. Delo je bilo končano 1530, in bilo izvešeno v zasebni kapeli omenjenega Pratonerija. 1640 je prešla v last modenskega vojvode Franca I., v letu 1746. jo je njegov naslednik Franc III. prodal skupno z drugimi slikami (vsega skupaj je bilo 100 slik) saksonskemu princu Avgustu III. za skupno ceno 130.000 zlatih cekinov, ki jo je odstopil galeriji v Drazdanah. Slika je imela bogato obdelan okvir, ki pa je ostal v omenjeni kapeli v Reggii. Slika meri 2.565 m v višini in 1.88 m v širini.

h. s.

Obrazi

Hermann Sudermann.

21. novembra t. l. je v Berlinu umrl v 71. letu starosti Hermann Sudermann, nemški romanopisec in dramaturg.

Hermann Sudermann. Kdo izmed odraslih čitateljev našega lista, ki se je količkaj zanimal za Talijin hram, ne pozna tega imena? Saj je šla nekatera njegova drama menda že preko vseh slovenskih odrov, ko si je bila osvojila že občinstva drugih evropskih in celo ameriških gledališč.

Svoje književno delovanje je začel Sudermann z novelo in romanom. Prijel je za pero v času, ko se je v nemški književnosti bojeval hud boj proti osladni modni literaturi, ki si je bila osvojila čitajoče občinstvo. Pod vplivom francoskega naturalista Zola-ja so se bili tudi v Nemčiji začeli ustanavljati krožki mladih književnikov, ki so napovedali neizprosni boj literaturi «hčera iz višjih slojev in bab obojega spola», kakor se je drastično izražalo glasilo mladih sil «Gesellschaft», ki se je obenem z drugimi listi borilo za novo naturalistično smer.

Sudermann ni bil borbena nrav. To je dokazal že s svojim prvim romanom «Gospa Skrb», ki ga je izdal leta 1887. Roman ni bil več star, pa tudi nov ni bil popolnoma; z umerjenim korakom se je Sudermann približal naturalizmu. Zato njegova «Gospa Skrb» ni vzbudila v začetku ne navdušenja pri mladih, ne zgražanja pri starih, dasi je res, da je imela pozneje precejšen vpliv na razvoj modernega nemškega romana. Prišla je do veljave šele leta 1889., ko je Lessingovo gledališče v Berlinu sprejelo z velikim navdušenjem njegovo prvo dramo «Čast». Na mah si je Sudermann osvojil gledališče in njegova slava je prodrla preko mej njegove domovine.

Sudermannova dramska dela so polna efektov; zato ni čudno, če so se ohranila na vzporednih vseh odrov. Iz kontrastov med značaji nastopajočih oseb rastejo dramatični spori, ki se tragično zaključijo. Za uho in oko je Sudermann v dramah izdatno poskrbel in vprav to ga je privedlo do slave, ki mu jo pa kritiki niso dolgo privoščili. Očitati so mu začeli, da značaji njegovih oseb niso dovolj utemeljeni, da so bolj karikature nego drugo, da je pisatelj premalo originalen v izbiranju motivov, da je površen in stremi zgolj po zunanjih efekatih. In res je Sudermann razočaral one, ki so od njega mnogo pričakovali. V svojih poznejših delih («Konec Sodome», «Dom», «Kresovi») se ni več mnogo povzpel. Njegovo najboljšo dramsko delo je enodejanka «Fritzchen», ki jo je izdal l. 1896. v zbirki «Morituri». Poizkusil se je bil tudi v zgodovinski tragediji («Teja», «Johannes»), pa ni imel preveč sreče. Pozneje je objavil

se nekaj pripovednih spisov. V povojni dobi je skušal brez uspeha spraviti na oder moralno in socialno krizo, ki je sledila svetovnemu klanju.

Kljub pomanjkljivostim, ki mu jih je kritika zamerila, je bil očitek, da je Sudermann zgolj «Macher», kakor pravijo Nemci (Cankar bi rekel «Govekar»), neutemeljen. Res je, da je Sudermann prav dobro poznal hibe in slabosti gledališkega občinstva in da je te slabosti spretno izrabljaj, res pa je tudi, da se je bil z njim pojavil na nemškem odru po dolgem času dramaturg, ki je znal z resnostjo in veščo odersko tehniko obravnovati važna socialna vprašanja.

Sudermann se je rodil v Matzichenu na Pruskem 30. sept. 1857. Po srednješolskih študijah, ki jih je izvršil na gimnaziji v Tilsitu, se je vpisal na univerzo v Königsbergu. Pozneje se je v Berlinu posvetil literaturi in moderni filologiji. (r)

Kritika.

Knjige «Goriške Matice» za l. 1928.

Deseti Koledar Goriške Matice za leto 1929. V lepi umetniški obliki je izdala letos Matica svoj Koledar. V dosedanjem razvoju je založba, kar se tiče zunanje opreme, dosegla višek. Zamislek in izvedba platnic in slik nad koledarskim delom, katere je izdelal Tone Kralj, so na umetniški višini, tako da presega ta izdaja običajne koledarske izdaje in doseže trajno vrednost. Vsebinsko je Koledar zelo raznovrsten in zadošča v vsakem oziru. Uredništvo je večje nabralo gradivo in ga primerno razvrstilo. Sestavki so dobri in točni. Leposlovnost del odstira ljudstvu pogled v lepoto tujih literatur, a obenem nudi tudi dovolj domačega.

Škorpijoni zemlje. Dosledno razvoju romana «Krvavi jezdec» nam predočuje tu naš Bevk v istem slogu in ritmu povest ljudstva na Tolminskem, ki je zgoščena v dogodivščinah potomcev Agate. Pestro se razvijajo dogodki, neprisiljeno, razumljivo. Na vsako novo potezo je čitatelj v naprej pripravljen že iz prvega dela tega romana. Mnogo pretresujoče človeške tragike je nanizane in vsebovana je cela usoda tolminskega ljudstva. Dasi je bila tedanja doba za kmeta tlačana povsod tako grozna, je vendar vse to tako pristno domače in zrastle iz domačih tal. Skupnost z prvim delom je tako nepretrgana, da bi skoro lahko podnaslove «Krvavi jezdec» in «Škorpijoni zemlje» zamenjali ali pa celo izpustili in za vse povzeli samo glavni naslov «Znamenja na nebu», ki odgovarja duhu dobe in knjige.

Pravica. Povest, spisal VI. St. Reymont. Isteja o razliki med pravičnostjo in formalno pravico, ki deli kazen ne samo po pravem zasluženju, ampak pred vsem po mrtvi črki paragrafa, je ponovno dobila izraza v tej povesti. Iz človeškega življenja je povzet primer, čisto človeški in razumljiv vsakemu čutečemu srcu. In v naših srcih ne moremo obsoditi Jaška, kakor se tudi on čuti popolnoma nekrivega. In vse te bolesti, ta hrepenenja so prepričevalno in divno lepo pripovedana: Ljubzen do vsega, do česar ima Jašek pravico, in hrepenenje do rodne grude. Vse to pronica v naše duše, da se napijejo večne lepote.

Iz starih časov. Zbral Nande Vrbanjakov. O tem moremo reči le eno: da nas postopoma pelje iz davnin v nove, a naši generaciji že neznane čase. Pelje nas postopoma in počudno, a obenem zabavno. Sestava je dobra in iz vsega je zbral zbiratelj najboljše in najbolj primerno.

Kmečko branje. Spisal Just Ušaj. Kar ni prav povedano, naj kritizira kdo drugi. Jaz moram in morem le to omeniti, da je pričujoča knjiga pregledno, poljudno, razumljivo in prepričevalno sestavljena; moje mnenje je, da se more marsikdo mnogo iz nje naučiti in s pridom uporabiti sebi in svojemu bližnjemu v korist. Kako pa to poslednje napravi, to nam pove naslednja knjiga.

Danska in Danci. Spisal Janko Furlan. Okoristite se z naučenim v «Kmečkem branju» in bodite taki, kot so Danci: napredni, razumni, vzajemni, ljubeči svojo rodno grudo. Vestno vam je vse to povedal pisatelj te dragocene knjižice, ki je zelo zanimiva, ker vsakdo je radoveden, kako se drugod godi; in bognečaj, da ne bi bil, ker pogled preko lastnega plotu mi mnogokrat pokaže moje vrline in napake. Učimo se ob sebi in drugih.

J. K.

Književna družina «Luč».

Luč, zbornik III. Tudi zadnji zbornik «Luči» nam je prinesel obilico zanimivih razprav. Josip Jurca nam govori o parlamentarni preuredbi. Ferdo Kleinmayr je s spretno roko zbral iz uradnih virov zgodovinske podatke o početkih ljudskega šolstva v tržaški okolici. Razprava je res skrbno spisana in nad vse zanimiva. Bevk nas seznanja z domačimi periodnimi publikacijami, Ivan Vouk pa s slovenskim gledališčem na Tržaškem. Razprava poslednjega nas ne zadovoljuje popolnoma, ker so v njej vrzeli, ki bi se bile dale z nekoliko več dobre volje zamašiti. (Tako je na pr. Mlad. dr. «Prosveta» uprizorilo kakšnih dvajset iger in ne samo tri, nastopalo ni samo na št. jakobskem odru, marveč je gostovalo tudi v Gorici, Škedenju, Komnu, Postojni, v Borštu in na Kontovelu.) Poučen v marsikaterem oziru je «Jedan popis pučanstva iz godine 1645.» v dveh občinah južne Istre. Skrbno sestavljen je tudi L. Č.-a dodatek k razpravi «Politično-upravna razdelitev Julijske Krajine». (r)

France Bevk: Vihar. To je poezija morskih valov, bregov in ljudstva z njegovimi strastmi in ljubeznijo. Narava in človek živita drug z drugim, a obenem vsak zase. Iz nasprotij se preprosto razvija dejanje k svojemu naravnemu koncu. Utemeljenje vsega se nahaja v povesti, katera je ena najboljših Bevkovih del. Ljudje so dojemljivi in jih lahko doživimo v sebi, čeravno jim je pisatelj dal lokalno pobarvan značaj. Pri vsakem pa so vidne gotove posebnosti, tako da je dejanje s tega vidika razumljivo. Vse je strogo zaključeno v sebi nobena besedica ni odveč in nič ni premalo. Človek ima ob tem delu svoje popolno zadoščenje.

Karel Mat. Čapek-Chod: Hojka - Nedonošen. Ti dve novelici sta vsebinsko aktualni. Pisatelj gleda s svojega stališča na vrvež okoli sebe, katelega nam opisuje realistično z rahlim zasmehom oseb in njihovih slabosti. Vse se izmenjuje ali pa nastopa istočasno kot v življenju. Človek je včasih tudi v žalosti in tugi smešen za gledalca. V teh novelah je to med seboj zapleteno tako, da mora

biti naša sodba le taka, da je to umetniško delo in ne časopisna kronika. Iz teh dveh novel lahko sklepamo na velikega umetnika. Zato je bila izbora tega prevoda dobra, ker nam daje nekaj dobrega, a obenem aktualnega in radi tega zanimivega in nam obenem daje slutiti, kakšna morajo biti ostala pisateljeva dela; nas torej vsaj nekoliko seznanja s tujo literaturo. J. K.

Brstje

Iz Pavletove mladosti. Dolgo sem nihal, preden napišem par besed o vaši črtici. Tako je napisana, da spričuje gibčno pero in dela zavest, da bi bila lahko dobra, a ni. Zakaj ni? To je tisto vprašanje. Začetniki znajo redko napisati dobro novelico ali črtico. Ne vedo, da morajo vzeti za podlago en sam prizor in na njem graditi, v njem povedati prav vse. To mora biti seveda zadnji ali predzadnji prizor cele zgodbe, tisti, ki je bolj dramatičen. Vi bi morali radi tega začeti tam, kjer se Pavle vrača domov in najde Majjo, kakor je ni mislil najti. Na potu skozi vas bi morali v kratkih, ostrih orisih povedati njegovo življenje. Najdramatičnejši prizor bi morali radi tega bolj raztegniti, ga napisati tako, da bi na čitatelja vplival kot eksplozija. Vi pa niste vedeli, kaj naj začnete z dogodki, ki so se dogodili pred Pavletovim prihodom domov. Vi jih podajate kar po vrsti, suho, premalo motivirano, kakor bi povedali vsebino daljše povesti, ki ste jo brali. Vidite, to pa ne more biti novela. Na tak način ji ne morete vdahnuti življenja. Lotite se iste snovi še enkrat in obdelajte jo res novelistično. Ko boste premagali težavo tehnike, boste postali novelist. Morebiti vas motijo razne novele, ki jih berete dan za dnem v listih. Ne učite se od vsakogar, učite se le pri najboljših. Dobra novela je Borisava Stankoviča «V noči», tehnično in umetniško. Priobčili jo bomo v eni prihodnjih števil. Pri nji se lahko mnogo, morda tudi vse naučite. Vaše pismo prejel, knjigo tudi. Naslova ne vem. Le pošljite, bomo že kaj izbrali.

Pikrež. Nekateri nam očitajo, da smo v odgovorih pikri. Saj ni res. Vsakomur povemo, kaj nam na njihovih delih ugaja, kaj nam ne ugaja, če so po našem mnenju nadarjeni, ali če ne kažejo talenta. Če kdo misli o sebi drugače, naj s svojimi deli dokaže nasprotno. Če komu rečemo, da nima pisateljske nadarjenosti, smo ga sodili le po njegovih delih, ki so bila slaba. Še hvaležen bi moral biti, da smo ga pravočasno opozorili na to in ne bo zaman izgubljal časa in energij. Če se kdo pozneje drugače pokaže, bomo veseli tudi mi. Saj imamo mnogo slučajev, da so ljudje, ki so kazali velik talent, docela utihnjili. Če v komu tiči resničen talent, ne bo utihnil, kljub kritikam, in po prvih neuspehih še ne bo zagnal peresa v kot.

Venc. S. Vašo črtico bomo o priliki priobčili. Eno pesmico ste že videli v listu. Ostalih ne moremo porabiti. Oblika, oblika! Pesem mora imeti obliko. Če ste ji vzeli ritem in rimo, dajte ji kaj drugega, da bo užgala. Talenta vam ne odrekamo; iz črtice je viden še jasneje kot iz pesmi.

Vsem drugim: Pridete na vrsto v prihodnji številki.

Drobiž

Čudovite božične navade.

Evropejci smo mnenja, da obhajajo božične praznike po vsem svetu tako kot pri nas. Vsa družina se zbere v prijetni toploti okrog božičnega drevesca, pojejo se pesmi, razdelijo se darovi, miza je bogato pogrnjena, v vseh domovih in na vseh obrazih vlada najtišji mir in pokoj. Toda tudi tu velja: «Druge dežele, druge navade.» Mnogi niti ne slutijo, kako čudovite navade imajo nekatera ljudstva za božične praznike. Tako čudovite, da prvotnega namena praznika niti spoznati ni več.

Našemu praznovanju najbližjo navado imajo obmorski prebivalci švedske pokrajine Daland. Tam nese na božični večer poglavar družine, spremljan od žene in otrok, s pecivom in gorečimi svečami okrašeno božično drevesce v gozd, kjer ga postavi na kako skrito mesto. Družina obstopi drevo in stoji okoli njega toliko časa, da zadnja sveča dogori. Nato posekajo bližnjo smrečico, ki je polna snega in ivja, in jo odnesejo domov. To je šele pravo božično drevo. Božično drevo s pecivom, ki je ostalo v gozdu, najdejo ubogi potniki ali berači v svoje veliko veselje.

Pri Baskih, prebivalcih južnih obronkov Pirenejev, imajo navado, da zakurijo na božični večer na prostem ogenj, čakajo da izgori, nato vržejo v žerjavico kostanj. Vsaka družina ima svoj lasten ogenj. Družinski oče mora v znamenje svoje očetovske moči jemati za ženo in otroke pečen kostanj iz žerjavice. V zadnji dobi so ta običaj deloma že opustili.

V nekaterih krajih južne Francije imajo navado, da pritrđijo na božični večer na sredi stropa vrstico, na katero obesijo slank. Člani družine se trudijo, kako bi skočili dovolj visoko, da bi odgriznili kos ribe. Naravno je, da se najmanjšim to najtežje posreči. Toda pravico imajo, da se pri tem poslužijo nizkih stolčkov.

V severni Finski, v bližini velikih jezer, vlada že več stoletij ta-le božični običaj: Vsaka deklica, ki je godna za možitev, stopi na božični večer pred vrata domače hiše, sezuje z ene noge čevlji in nogovico in na eni nogi stoji moli nogovico mimoidočim. Ljudje ji mečejo manjše ali večje novce vanjo. To je takozvani «noga-vični denar». Z njim si deklice nabavijo nogovic za svojo balo.

Čudovita je tudi božična navada v nekaterih gledališčih v Meklenburgu. Ravnatelj zbere na božični večer v svoji pisarni vse člane gledališča in zažge na veliki okrogli plošči vse neprodane vstopnice preteklega leta. Igralci in igralke, inšpicijent, šepetalec in tehnično osebje stoji in čepijo okrog grmade. Med tem ko ženske pihajo v ogenj, pojejo moški v zboru «Sveta noč, blažena noč.»

V novo naseljenih pokrajinah arabskega polotoka denejo že na predvečer jajca v slano vodo ter jih kuhajo s čebulo in mastjo celih dvanajst ur, da postanejo rdeče rjava. Naslednji večer jih ponudijo gostom mrzla in jih jedo s poprom in soljo.

V Argentini, kjer pade božični praznik na visoko poletje, jezdijo kravji pastirji na božični

večer v polje. Vsakemu konju pritrđijo po eno gorečo svečo na pristrženi rep. Pastirji poizkušajo ugasiti sveče z revolverskimi strelji. Tisti, čigar sveča gori najdalje, ima tisto leto pravico do imena: «kralj božične sveče».

Etna.

O Etni, ogromnem ognjeniku Sicilije, so listi v poslednjem času spet mnogo pisali. Povod za to je dal novi izbruh. Orjak je začel bljuvati iz svoje notranjosti lavo, ognjene potoke raztopljenih snovi, ki so uničili nekaj naselbin in znatno poškodovali nasade. Vendar pa se je ognjenik razmerno kmalu pomiril. Oškodovano prebivalstvo je takoj dobilo od vlade pomoč.

Etna, ki je prej pokrajina, nego gora, kar je tudi razvidno iz slike, ki jo objavljamo na drugem mestu, je zelo star ognjenik. Že stari zgodovinarji nam govore o njej in o njenem večkrat pogubonosnem delovanju. Zgodovinsko je bilo ugotovljenih skoro sto izbruhov, izmed katerih je bil strašen oni iz leta 1669. Lava je takrat pridrla do Catanie. Na svoji trideset kilometrov dolgi poti je porušila dvanajst naselbin in del Catanie. Pridrla je do morja in ognjeni tok je segal še več sto metrov v vodo. 27.000 ljudi je takrat ostalo brez strehe in mnogo jih je pokopal ognjeni tok. Grozovitejši je bil izbruh v letu 1693. Uspustošenih je bilo kakšnih štirideset naselbin in, vsaj glasom poročil, je nad 60.000 oseb izgubilo pri tem življenje. V zadnjem času je ognjenik bruhal v letih 1908, 1910, 1911, 1913, 1923 in 1928.

Starodavni običaji.

V mesecu novembru se je vršilo v stari zapadni prestolnici kronanje japonskega mikada. Prejšnji japonski cesar Jošihito je umrl 25. decembra leta 1926. Sledil mu je njegov sin Hirohito avtomatično, ker Japonska ne sme biti po starodavnih do- ločbah niti trenutek brez vladarja. Pravi vladar pa postane naslednik komaj pri kronanju, ko sprejme tri svete dragocenosti, ki so državne svetinje dežele, vzhajajočega solnca. Po japonskem mišljenju ne more vladar brez teh svetinj niti vladati, zato je pa doba od nastopa vlade do kronanja nekako medvladje.

Obredi pri kronanju so verskega značaja, kajti po ustavi iz leta 1889. je oseba japonskega cesarja sveta, on ni samo vladar po božji milosti, marveč je sam bog.

S kronanjem se obveste cesarski predniki, da je njihov potomec zasedel prestol, da je prevzel državne svetinje in da je prisegel zvestobo.

Državne svetinje, ki imajo pri kronanju veliko ulogo, so: zrcalo solnčne kraljice (yatanokagami), meč, ki ga je dobil morsk bog Susano-O v repu osmeroglavatega zmaja (murakomo-no-magatama) in niz biserov - t. j. osmih preluknjanih karneolov (yasakani-no-magatama).

Dan pred kronanjem se je napotila cesarska dvojica v Kyoto, v mesto kronanja. S seboj sta peljala državne svetinje in skrinjico cesarskih pradedov. Ko se pričinja glavni obred, se zberejo plemiči in dostojanstveniki, vsi oblečeni v staro-japonsko narodno nošo, kakor tudi tuji diplomatje v veži lesene, s slamnato streho pokrite in od znotraj z rogoznicami opremljene barake, ki naj

s svojo preprostostjo spominja na kronanje prvega japonskega cesarja. Na to nese štirideset plemičev v raznobarnih starih sijajnih oblekah pod baldahinom državne svetinje do oltarja.

Cesar v beli svili sprejme omenjene svetlinje pred oltarjem in sporoči nato svojim prednikom, da je zasedel prestol in jih prosi milosti in varstva. Po končani molitvi daruje cesar svojim pradedom in vsem nebesnim in zemeljskim bogovom sveti riž, od katerega tudi sam nekoliko zaužije.

Sveto zrcalo se nato položi v pozlačeno skrinjico, ki se pokrije s svileno odejo, meč in verižica se pa položita blizu prestola. Ta prestol je za to priliko tako okrašen z zrcali, zastavami in zavesami, da se zdi človeku, kakor bi gledal bajko iz tisoč in ene noči. Cesar in cesarica sedeta vsak na svoj prestol, cesar je pokrit s kapo iz konjske žime (vzhodno-azijski vladarji ne poznajo krone), cesarica pa nosi v roki kot znak svoje cesarske oblasti pahljačo (kiogi), sestavljeno iz devet in tridesetih cipresnih desčic.

Ko prebere cesar svoj kronski govor, ga pozdravi ministrski predsednik z vzklikom: banzai! in odlične osebe pričenjajo prihajati da častitajo obema Veličanstvoma. Temu sledi obed v palači Nijo, kjer zaplešejo hčerke najstarejših japonskih plemenitaških družin star japonski ples »gozehie«, kar bi pomenilo: roža vseh japonskih plesov. Razne prireditve se vrste in tem se pridružijo še slavnosti v prestolnici, v Tokiu, ki se tedaj kar koplje v bajnem okrasju in bajni razsvetljavi.

Poskusi s človekom.

Ni dolgo temu, ko je šla po časopisju vest, da je bil na smrt obsojen morilec v toliko pomiloščen, v kolikor bo dopustil, da se mu vbrižejo bacili gobavosti, da se na ta način razjasni še temno vprašanje okuženja z gobavostjo. Tri in štiridesetletni morilec Kirstein se je sam javil za ta poskus, ker upa, da se bo raziskovalcem te boleznici posrečilo rešiti in ozdraviti ga. Če uspe ta poskus, bo morilec svoboden.

Take pomilostitve, pri katerih se izpremeni smrt od rabeljskih rok v smrt za znanost, niso nič kaj nenavadnega. Še pred nekaj meseci se je rešil neki meksikanski zločinec vislic s tem, da se je dal na razpolago vedti in sicer za pomlajevalne poskuse. Tak odkup smrtne kazni je v Ameriki urejen z zakonskimi določbami in je splošno dovoljen. Posebno priljubljeni so tam preko velike luže najrazličnejši poskusi s prehrano, ki naj ugotove vpliv vitaminov na človeško telo. Hrana, ki ne vsebuje nobenih vitaminov, povzroča pomiloščencu že čez nekaj dni take bolečine, da da končno mož prednost večletni ječi pri navadni kaznilniški hrani.

Kralj Ludvik XIV. je bolehal za tvorom na danki: Tvor mu je povzročal hude bolečine, toda kralj se le ni dal operirati, ker ni zaupal preveč zdravniški spretnosti. Njegov telesni zdravnik se je lotil drastičnega sredstva: poiskal je po vseh francoskih ječah zločince, ki so bolehal za isto boleznijo ko kralj, in pregovoril kralja, naj pritrudi, da se zločinec operira, in če uspe operacija, naj bi bil zločinec popolnoma svoboden. Dva na smrt obsojena morilca in pet na večletno ječo

obsojenih zločincev so se dali operirati; kraljev telesni zdravnik jih je ozdravil in s tem so si priborili prostost. Šele ko je uspelo vseh teh sedem operacij, se je dal »solčni kralj« operirati.

Strašen poskus se je napravil leta 1864. v Parizu. Zdravnik dr. de la Gommerais je bil radi dvojnega umora obsojen na smrt. Ker je bila prošnja za pomilostitev odbita, se je morala izvršiti kazen. Njegov tovariš profesor dr. Beauquesne je stopil do obsojenca s prošnjo, naj napravi še v svoji smrtni uri nekaj za znanost.

«Ti veš,» mu je rekel, «da je doslej še nerešeno vprašanje, je li ostala v od trupla odsekani glavi še iskrica volje in spomina. Edino ti bi zamogel razjasniti to zadevo. Glej, jaz bom prisoten pri tvoji usmrtni. Tvojo odsekano glavo pobrem takoj in ti zavpijem v uho, če se me še spominjaš. Če mi pritrdiš, povesi desno večo.»

Obsojenec je pristal na to. Drugo jutro se je izvršila usmrtnitev in giljotina je dokončala v nekaj sekundah svoje delo. Profesor je takoj vzel krvavečo glavo v roke in zavpil dogovorjeno vprašanje v uho. Desno oko se je takoj zaprlo, medtem ko je levo strmelo v vpraševalca.

Groza je obsla znanstvenika, toda le za trenutek. Nato se je zavedel in zavpil: «Zapri še enkrat oko!» Še je opazil na desnem očesu nekaj stresljaj, toda oko se ni več zaprlo. Oči so bolj in bolj ugašale, smrt je bila že nastopila. Tresoč se, je položil profesor glavo svojega nekdanjega prijatelja v krsto.

Nenavadno kurivo.

V nekaterih deželah so prebivalci tako srečni, da kurijo brez premoga in seгреvajo svoja stanovanja edino le z vulkaničnimi silami. Tako so se napeljale vroče pare tamošnjih vrelcev na Islandskem v vse šole in v vsa javna poslopja. S takimi parami kurijo tudi na japonskem otoku Hokkaido v vasi Noboribezu in v nekaterih sosednjih občinah. Tudi v Italiji se izrabljajo tako zvané fumarole na najrazličnejše načine kot toplotni viri. Tako polagajo na otoku Ischia blizu Neaplja kmetje seme paradiznikov v funarole, da takoj vzkale in jih komaj potem presade na vrt. V ugaslem vulkanskem žrelu Argnanu so pridelovali s pomočjo gorkih studencev zelo zgodnjo zelenjavo.

Neznan ogromen sesalec.

Ameriški prirodoslovec Andrews je prišel, vračajoč se s svojega raziskovanja po puščavi Gobi v Mongoliji (vzhodna Azija), v London. Izjavil je, da je dobil v puščavi okostnjak neznanega sesalca, ki prekaša vse doslej znane sesalce, torej tudi mamuta, glede velikosti. Žival, ki ni dobila še nobenega imena, je dolga 7½ m, visoka 5.20 m, njen vrat sam je 3.60 m dolg. Učenjak je preцениl njeno težo, ki je znašala približno 10 ton, in je mnenja, da je živala pred 8 do 9 milijoni leti. Okostnjak je bil popolnoma ohranjen. Radi ogromnega obsega in prevelike teže ni bilo mogoče odpeljati ga od njegovega nahajališča. Andrews namerava radi tega še en obisk v puščavo Gobi, kjer bo skušal rešiti okostnjak za kak ameriški muzej.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Branimir. Pride v prihodnjo številko, ker v tej ni bilo prostora. Pošlji še kaj, hvala!

Posmrtna vožnja. Rokopis vračamo.

Optična prevara.

Gost: Ti, ta pečenka se mi pa zdi prav pre-
sneto majhna.

Natakarček: To ni nič čudnega, gospod, ko
gledate s takšne višine na krožnik.

Zdravilstvo in pravo.

«Zakaj hodiš z berglami?»

«Železniška nezgoda.»

«Ali ne moreš hoditi brez bergel?»

«Moj zdravnik mi pravi, da lahko, moj odvetnik
pa: rajši ne!»

Danski humor.

V nekem kopenhavskem tehničnem listu beremo:
«Inženir, ki je začel svojo pot življenja pred dvaj-
setimi leti kot revež, že je sedaj umaknil v pokoj
s premoženjem, ki znaša 200.000 kron. To glavni-
co si je bil pridobil s pridnostjo, varčnostjo, ne-
umorno energijo in s tem, da je podedoval po
svojem stricu 199.990 kron.»

Nezrela gosonica.

Dve mladi deklici igrata na vrtu. «Le poglej,»
pravi nenadoma Fanica, «tu je zelena gosonica.»

«Ne dotikaj se je,» opominja Milica, «saj veš,
da ne smemo jesti nič nezrelega.»

Kritika.

Novi igrokaz gospoda Peresnika ni naraven. Ju-
nakinja zahteva vedno in vedno denarja od svoje-
ga moža.»

«To je vendar naravno.»

«Seveda, toda ona ga v igrokazu tudi dobi.»

Neprekosljivi sluga.

Trgovec Kotnik je vedno zaposlen. Dela ima
čez glavo. Časa pa nikakor noče zapravljati z
nepotrebnim besedičenjem... Pri njem je naglica
vše.

S svojimi služabniki se dogovarja le s kratko
besedo ali celo samo s kretnjo. Nekoč je stopil v

njegovo službo nov sluga. Gospodar se je hotel
prepričati o njegovih zmožnostih. Kakor hitro se
je vzbudil, je pozvonil.

Sluga je vstopil: «Želite?»

«Briti!»

Sluga je obril gospodarja, počesal, oblekel, pri-
nesel mu je kavo, časopis i. t. d., ne da bi bil
pregovoril besedice.

Trgovec Kotnik je z novim služabnikom zelo
zadovoljen.

Nekoč mu je zopet pozvonil.

Sluga je vstopil: «Želite?»

«Bolani!»

Sluga je izginil in se zopet prikazal čez dobre
tri ure.

Gospodar ga je sprejel zelo nemilostno:

«Kod si hodil?»

«Prosim, zdravnik, lekarna, trgovina s krstami,
pogrebni zavod, venci, duhovniki, notar...»

«Čuješ, saj jaz nočem še umreti!»

«Prepozno, vest o vaši smrti je že v večernem
listu!»

Dober odvetnik.

Logarja je ugriznil pes v hlače in v nogo. Šel je
in tožil lastnika hudega psa. Po obravnavi sreča
prijatelj Logarja: «No, kako je bilo?» «Lastnik
psa je imel odvetnika,» je dejal žalostno Logar,
«in ta je dokazal, da sem jaz psa ugriznil.»

Ankedote.

Pesetnica.

Sir Harris Morton, pred kratkim umrli znani
angleški minister, je rad pripovedoval tole do-
godbico:

«Nekoč sem se peljal v oddelku za nekadilce.
Poleg mene je sedel kmet, ki je kadil pipo in
zasmrajeval s slabim tobakom ves prostor. Zahte-
val sem od njega naj opusti kajenje. —

«Čemu?» mi je predrzno odgovoril, «Jaz bom
vkljub temu kadil!»

Končno je bilo tudi moje potrpežljivosti konec,
izročil sem neotesancu svojo posetnico in mu na-
znanil, da ga dam na prvi postaji aretirati.

Kmet je vzel posetnico, vtaknil jo v žep in za-
pustil na bližnji postaji železniški voz.

To me pa ni oviralo, da ne bi poklical sprevod-
nika in ga prosil, naj ugotovi ime in naslov ne-
sramnega kadilca, ker nameravam vložiti ovadbo.

Sprevodnik se je kmalu vrnil in mi pošepnil:

«Odtegnite svojo ovadbo, gospod! Proti temu go-
spodu ne morete ničesar opraviti! Tu je njegova
posetnica; on je sodnik Morton, o katerem ste
gotovo že kaj slišali in brali...»

«Prav od srca sem se moral smejati,» je priznal
Harris Morton, ko je pravil to dogodbico, «in ob-
ljubiti sem moral sprevodniku, da ne vložim ovad-
be zoper — samega sebe.»

Našim naročnikom in prijateljem!

Ko stopamo na prag petega letnika «Našega glasa», se nam pogled obrača na pet, ki smo jo prehodili v letu 1928. Med čuvstvi, ki se nam ob tem obujajo, je tudi nekaj zadoščenja. In zdi se nam, da to zadoščenje ni neupravičeno. V primeru z lanskim letnikom pomeni letošnji lep napredek, katerega smemo biti veseli. Ustvarili smo družinski list, dali smo našim naročnikom prijatelja, ki je poučeval in razveseljeval njihove družine. Primernega čtiva je našel v listu vsak, najsi je star ali mlad, najsi je strgal na šolskih klopih več hlač ali manj.

Pogled na prehojeno pot nam pa tudi kaže, da je list v nekaterih ozirih še pomanjkljiv. Na vrzeli, ki se sedaj občutijo v našem listu — in ki se prej morda niso — so nas opozorili tudi nekateri naročniki. Hvaležni smo jim za nasvete. Več glav več ve. V kolikor bo v naši moči, jih bomo upoštevali. V svojem petem letniku mora postati «Naš glas» lepši in boljši! To je vroča želja njegovih izdajateljev. In izpolnila se bo, če bodo tudi naročniki storili svojo dolžnost: redno plačevali članarino in pridobivali listu novih prijateljev. Lepa beseda lepo mesto najle. Pa tudi novega naročnika «Našemu glasu» najde prava beseda, o pravem času izrečena. Prijatelji, na delo! Od Vas zavisi mnogo in tudi vse.

Kakšen bo «Naš glas» v novem letu?

V leposlovnem delu bo izhajala Bevkova romantična povest «KRUTA ZAROKA». Povest bo zanimivo pisana in skozi in skozi napeta. Bevkovo ime nudi zadostno jamstvo. Povest bo vsebovala tragiko resnične ljubezni plemiča do robinje; nad to ljubeznijo pa bo usodno visela kruta roka sovražstva med sorodniki. Pozorišče povesti bodo Šrda, Gorica in Solkan. — Poleg «Krate zaroke» si je list zagotovil tudi duhovito povest znanega humorista Damira Feigla «FARAON V FRAKU». — «Naš glas» bo prinašal tudi krajše črtice in novele domačih italijanskih in inozemskih pisateljev, med katerimi bodo zastopani tudi najboljši humoristi.

Tudi «KOTICEK ZA OTROKE» bo bolši in zanimivejši. Znan pisatelj si je že izbral mladega junaka, katerega bo vodil na dogodovščin prepolni poti okrog sveta.

Sistematično urejeno bo tudi gradivo pod rubriko «POUK IN VZGOJA». «Naš glas» si je zagotovil vrsto sotrudnikov, ki bodo sodelovali pri listu s poučnimi članki iz tehnike, prirodoslovja, prava, zdravstva, narodnega gospodarstva itd. Naj omenimo ob tej priliki, da nam je pisatelj Bevk objavil vrsto člankov, v katerih bo osvetlil ozadje svojega velikega zgodovinskega romana «Znamenja na nebu». Seznanil nas bo tako z zanimivim poglavjem iz zgodovine naših domačih krajev. V delu «Pouk in vzgoja» bo list odslej podrobno poročal tudi o poteku raznih ekspedicij, poletov itd. Članki bodo opremljeni s slikami.

«LISTEK» bo prinašal življenjepise odličnih mož, pojasnjeval bo umetniške slike, ki se bodo pridobevalo v listu, prinašal krajše zanimive vesti iz vseh krajev sveta, opozarjal bo čitatele na nove zakone, na zapadlost davkov, na semaje poročal bo tudi o kinematografu, odgovarjal na razna vprašanja naročnikov itd. Uganke in smešne bodo skrbele za kratek čas.

NAROČNIKI, PRIJATELJI! Uredništvo bo zamoglo izvršiti nalogo, ki si jo je naložilo, le tedaj, če mu boste tudi Vi pomagali. Vsaki decembarski številki smo priložili **DOPISNICO ZA NOVE NAROČNIKE**. Prosimo Vas, da pridobite med svojimi prijatelji in znanci novih naročnikov «Našemu glasu». Imena in naslove blagovolite napisati na priloženo dopisnico in pošljite nam jih čim prej. S tem boste listu mnogo pomagali. **NAROČNINA** ostane neizpremenjena: 15 lir za ves letnik. Kdor te svote ne more plačati en sam krat, lahko plača v obrekih: polletna naročnina znaša 8 lir, četrletna pa 4 lire. Za Vaš trud Vam bomo hvaležni.

Vsem starim naročnikom, ki so v redu z naročnino, in vsem novim, ki se pravočasno javijo, bomo poslali prvo številko V. letnika; izšla bo sredi januarja.

* * *

Vsem naročnikom in prijateljem «Našega glasa» želita srečen božič in veselo novo leto

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO.

M. U. Dr. Mermolja Lambert v Gorici

specijalist za zobne in usne bolezni,
sprejema na Travniku (Piazza della Vittoria šte. 5/1
od 9-12 in 3-5.

LEKARNA

Castellanovich

Lastnik: F. BOLAFFIO

Via dei Giuliani šte. 42, Trst
(SV. JAKOB.)

VODA „DELL' ALABARDA“

proti izpadanju las

Vsebuje kinin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prhljaju in za ojačenje korenin. — Steklenica po L 6.— in se dobiva samo v lekarni CASTELLANOVICH, Trst, Via Giuliani šte. 42, Trst.

GLYKOL

Zelo uspešno sredstvo posebno poleli, v vročih dneh. Kdor se čuti živčno slabega in trpi na glavobolu, naj uporablja samo „OLYKOL“, ki ozdravi v najkrajš. času. Cena steklenici L 8.50. — Za popolno ozdravljenje je treba šest steklenic.

Izvršne Švedske kapljice
sv. Antona za želodec.

Narodna knjigarna in papirnica

sedaj knjigarna „G. CARDUCCI“

Gorica, Via Carducci šte. 7 - Telefon 169

priporoča svojo zalogo knjig in pisarniških potrebščin. Preskrbi v najkrajšem roku knjige iz inozemstva po dnevnem kurzu - Razprodaja na drobno in debelo.

LASTNA KNJIGOVEZNICA.

TVRDKA

FRANC KNEŽIČ

ustanovljena l. 1896.

Velika zaloga blaga za moške in ženske, perile, bombažnin, drobnarije in modnih oblek. Cene zmerne.

Trst (7) Corso Garibaldi 24. (Lastna palača)

Tržaška posojiln. in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, l. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge na čekovni promet, ter jih obrestuje po 4%. Večje in stalne vloge po dogovoru. • Sprejema „Dinarje“ na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plačuje zavod sam. • Daje posojila na vnanjizbe, menice, zastave in osebne kredite. • Obrestna mera po dogovoru. • Na razpolago varnostne celice (safe). — Uradne ure za stranke od 8.50 do 13 in od 16 do 18. • Ob nedeljah urad zaprt. — Štev. telef. 25-67. — Najstarejši slovenski denarni zavod.